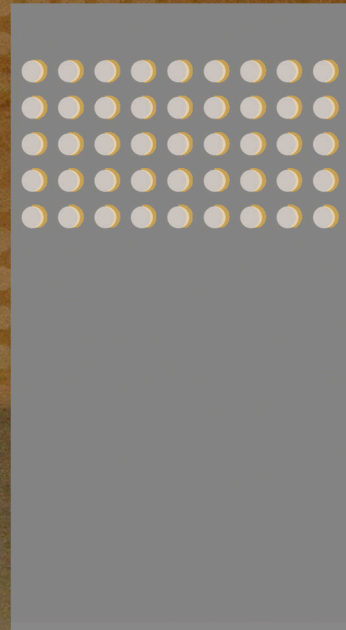

HISTORISK MUSEUM – HAAKON SHETELIGS PLASS 10

BYGG 10237 / KOMPLEKS 3371

FORVALTNINGSPLAN UIB 2018

INNHOOLD

■ Innhold	4	■ 5 Beskrivelse av Historisk museum	18
■ Godkjenning	7	5.1 Bygningens historie	20
■ 1 Historisk museum	8	Om arkitekten	32
1.1 Fredningsvedtak	9	Kjente endringer	34
■ 2 Bærende verneverdier	10	5.2 Kronologisk endringshistorie	36
■ 3 Generelt	12	5.3 Kultur- og arkitekturhistorisk verdi	38
3.1 Formål forvaltningsplanen	12	5.4 Kulturminneverdi eksteriør	40
3.2 Lovgrunnlag	12	Beskrivelse fasader	42
3.3 Kulturminnemyndighet	13	Beskrivelse yttertak	50
■ 4 Vernebestemmelser	14	5.5 Kulturminneverdi interiør sone vestibyle, hovedtr. m.m. ..	52
4.1 Hva er vedlikehold?	15	Sone kontor m.m.	60
4.2 Hva er tiltak?	16	Sone Krypt m.m.	68
4.3 Hvem gjør hva?	17	Sone Tårnfløy m.m.	72

■ 5.5 Sone utstillingsrom, by- og bygdesamlingene	82
Andre soner	86
Generelle konstruksjoner	88
5.6 Beskrivelse utomhus	94
■ 6 Skjema: Vøl og vern	104
■ 7 Kart	105
■ 8 Kilder	106

GODKJENNING

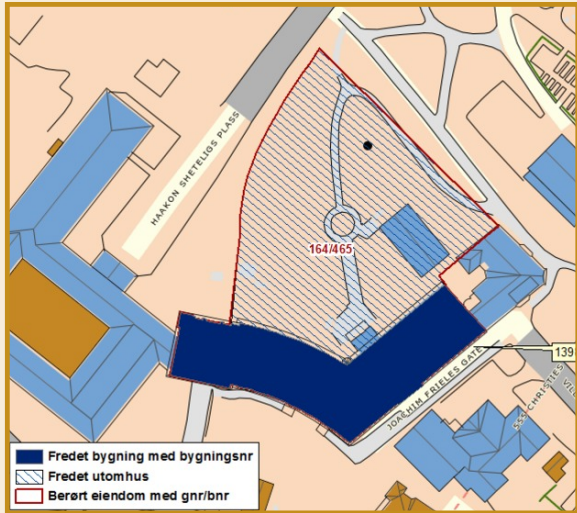

	DATO
Forvaltningsplan godkjent av UiB	05.04.2018
Revisjon	
<i>Forvaltningsplanen er forelagt Riksantikvaren</i>	

1 HISTORISK MUSEUM – HAAKON SHETELIGS Plass 10

Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet, LVP

ADRESSE Haakon Shetelig's plass 10	BYGGEÅR 1921-1927	GNR/BNR 164 / 465	UiB BYGNINGSNR. 100151	ASKELODDEN ID 175099-1	LVP: KOMPLEKS/BYGNING 3371 / 10237
ARKITEKT Egill Reimers	VERNEKLASSE 				
EIER UiB					
FORVALTER UiB					
KOMMUNE Bergen					
FYLKE Hordaland					
FORVALTNINGSMYNDIGHET Riksantikvaren					

■ = Haakon Shetelig's plass 10, fredet bygning
▨ = Haakon Shetelig's plass 10, fredet utomhus

1.1 Fredningsvedtak 18. juni 2014. Forskrift om fredning av kulturhistoriske eiendommer:

- = bygning
- = utomhus

Omfang

Fredningen omfatter bygningens eksteriør og interiør og inkluderer hovedelementer som konstruksjon, fasadekomposisjon, planløsning, materialbruk, overflatebehandling og bygningsdeler som vinduer, dører, gerikter, listverk, ildsteder, pipeløp over tak, og detaljer som skilt og dekor m.v.

Fast inventar som skap, ovner m.v. er fredet som del av interiøret.

Fredningen omfatter utomhusanleggets areal, terreng, strukturer som park, hage, gårdsrom og grøntområder, hovedelementer som veier, stier, dekker, beleg, vegetasjon og annen grønnstruktur samt konstruksjoner som gjerder, murer, belysning, trapper med detaljer, materialbruk og overflater.

Formål

Formålet med fredningen av Kulturhistorisk museum er å sikre et viktig universitetshistorisk anlegg og en monumental bygning for Bergens museum og Universitetet i Bergen.

Formålet med fredningen er videre **å sikre hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen** så som fasadeløsning, opprinnelige og eldre deler som dører og vinduer, samt materialbruk og overflater. Formål med fredning av interiør er å opprettholde opprinnelig rominndeling med opprinnelige og eldre bygningsdeler, overflater og materialbruk, belysning, armaturer og detaljer, samt opprinnelig fast inventar.

Formålet med fredningen å sikre uteområdet og dets sammenheng med museumsbygningen.

Begrunnelse

Kulturhistorisk museum er det andre store anlegget som Bergen museum fikk reist for sin vitenskapelige virksomhet og sine samlinger. Bygningen er et karakteristisk arbeid av en av landets fremste stilarkitekter, **Egill Reimers**, i overgangen mellom en nasjonal historisme og funksjonalisme, og anses som **en av Nordens vakreste museumsbygninger**. Museumsbygningen har høy arkitekturhistorisk verdi og er et monumentalt formålsbygg som markerer universitetets posisjon i byen. Eksteriøret til Kulturhistorisk museum er tilnærmet opprinnelig. Bygningen er i pusset mur, storlinjet og enkel med renessanse-sitater i form av bl.a. vindusomramninger i kleberstein på hagefasadens 2. etasje. Deler av interiøret er også godt bevart med gjennomførte interiører av høy kvalitet, der utforming, materialbruk og detaljering er spesialbygget og vestentlige for helheten. **Fleire interiørdetaljer** er utformet med **inspirasjon fra barokken**.

Utomhusområdet i tilknytning til Kulturhistorisk museum ble anlagt samtidig med bygningen. **Parken bygger opp om anleggets monumentale karakter** og anlagt med en **sentralakse fra veien til hovedinngangen**.

2 BÆRENDE VERNEVERDIER

De bærende verneverdiene beskriver kvaliteter ved bygningen som skal ha spesielt fokus i den videre forvaltningen. Nye tiltak skal underordne seg de bærende verneverdiene.

MONUMENTALT ANLEGG

Historisk museum er, med sin plassering i landskapet, sitt tårn og borglignende uttrykk, et monumentalt landemerke på Sydneshaugen.

VIKTIG UNIVERSITETSBYGG

Denne museumsbygningen, som ble reist i pakt med Egill Reimers reguleringsplan for universitetsområdet på Fastings Minde, etablerte og definerer fremdeles denne delen av campus. Møhlenprisbakkens gjennomgang gjennom tårnfooten fungerer som en port inn til det akademiske området.

ORIGINAL ROMSTRUKTUR

Bygningen, med utstillingsareal og kontorer, er skreddersydd for sine ulike formål. Det er vanskelig å endre romstrukturen uten å redusere bygningens verdi.

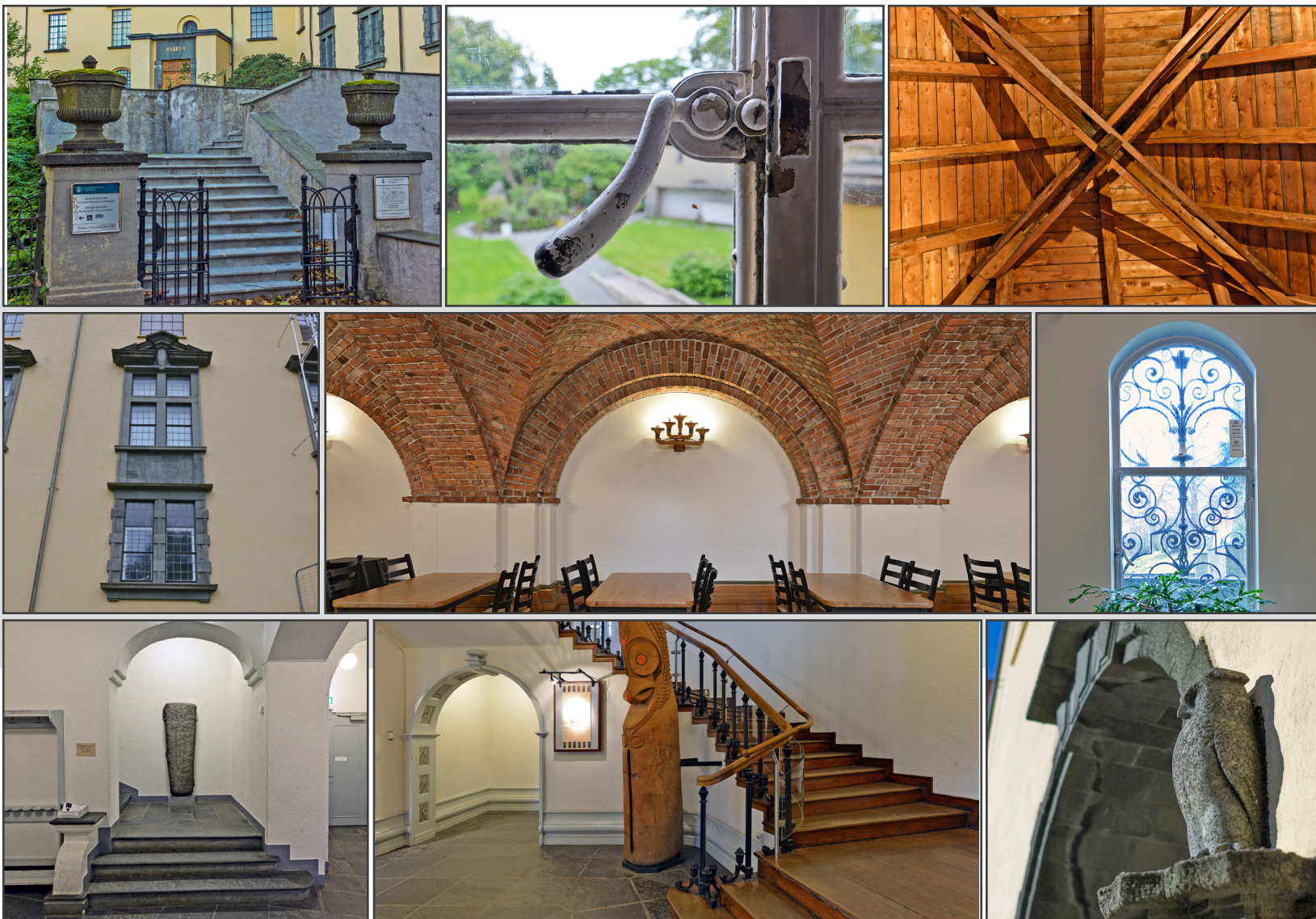
ORIGINALE BYGNINGSDELER

Dette er et påkostet anlegg med høy kvalitet i materialbruken og godt utført håndverk. Disse kvalitetene er spesielt synlige i dører, vindu og i de mange smijernsarbeidene.

SPESIelt VERNEVERDIGE ROM

Hovedtrapperommet med vestibyle, kontorfløyen i første etasje, krypten og tårnfløyen med kirkerommet har spesielt høy verdi. Disse rommene er sårbare for endringer, de trenger oppmerksomhet og fagmessig vedlikehold.

3 G E N E R E L T

3.1 Formålet med Forvaltningsplanen

Forvaltningsplanen er utarbeidet på bakgrunn av Landsverneplan for kunnskapsdepartementet og bestemmelser gitt i kgl. res. «Overordna føresegner om forvaltning av statlege kulturhistoriske eigedomar» 1. september 2006.

Forvaltningen skal sikre at de kulturhistoriske verdiene som knytter seg til de fredede bygningene blir ivaretatt både på kort og lang sikt.

Forvaltningsplanen er utarbeidet i samsvar med antikvariske prinsipper og inneholder detaljert registrering og dokumentasjon av hver enkelt bygning, samt beskrivelse av forhold som må ivaretas ved rehabilitering og endring.

Forvaltningsplanen beskriver prosedyrer og rutiner for vedlikehold av de enkelte husene, og beskriver ansvarsfordeling og arbeidsfordeling hos eier i alle spørsmål om vedlikehold og tiltak på eiendommen.

Forvaltningsplanen inneholder premisser for vurdering av utviklingsmuligheter og begrensninger for eiendommen og fredede enkeltbygg.

Forvaltningsplanen gir retningslinjer for nødvendig kontakt med rett kulturminnemyndighet.

3.2 Lovgrunnlag

Vernet av Historisk museum er hjemlet i:

- Kgl. res. «Overordna føresegner om forvaltning av statlege kulturhistoriske eigedomar». 1. september 2006
- Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet, fredningsvedtak av 18. juni 2014
- Kulturminneloven § 22 a

3.3 Kulturminnemyndighet

- Planen har gyldighet som **forvaltningsplan** for eiendommen Historisk museum, som fredet bygning.
- **Riksantikvaren er kulturminnemyndighet** for bygg og anlegg i Statens eie som er fredet etter kulturminneloven eller angitt i Landsverneplanen.
- **Hordaland fylkeskommune er kulturminnemyndighet** for bygg og anlegg i statens eie som har verneklasse 2, jfr. brev fra Kunnskapsdepartementet av 16.06.2016: *Statens kulturhistoriske eiendommer (SKE) – Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet – VERNEKLASSE 2, utvalg byggverk og utomhusområde til bekreftelse.*
- **Hordaland fylkeskommune er kulturminnemyndighet** for graving i fredede utomhusanlegg som er i statens eie.

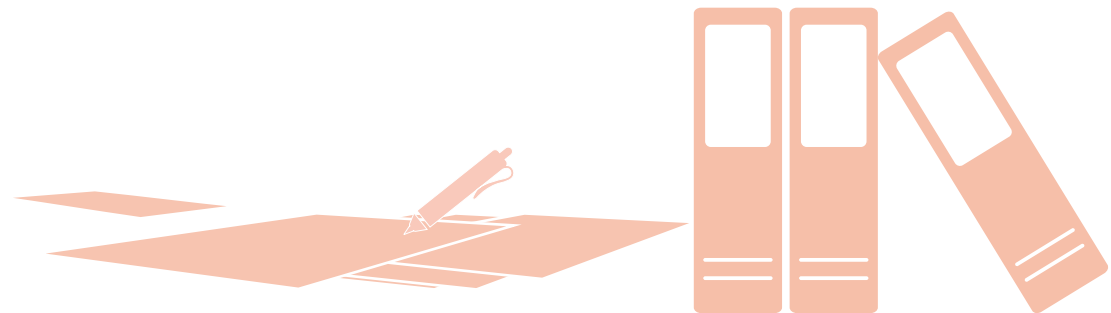
4 VERNEBESTEMMELSER

Den fredete bygningen skal vedlikeholdes og brukes slik at den ikke forfaller. Universitetet i Bergen har, som eier også forvalteransvar.

De særbestemmelser som det er redegjort for i dette dokumentet skal være førende i UiBs (Eiendomsavdelingens) ordinære styringsdokumenter og gjennom ordinære rutiner for forvaltning, drift og vedlikehold.

Det må ikke igangsettes vedlikehold eller tiltak som kan motvirke formålet med vernet. Større endringer/utskiftinger av ikke-vernede elementer i den vernede bygningen defineres derfor som tiltak med tilhørende prosedyre kap 4.3.

Vedlikehold og istandsetting skal skje med materialer og metoder tilpasset anleggenes og bygningenes egenart og arbeidet skal utføres av håndverkere med riktig kompetanse til oppgaven. Arbeider i et vernet bygg må gjøres på en måte som ikke reduserer de arkitektoniske og kulturhistoriske verdiene, men derimot tilfører huset ny kvalitet.

4.1 Hva er vedlikehold?

Med **vedlikehold** menes fornyelse av overflater med samme type materialbruk og farger som eksisterende. Endring eller større utskifting regnes ikke som vedlikehold.

Hovedprinsipp for vedlikehold

Det er bedre å vedlikeholde enn å reparere, og det er bedre å reparere enn å skifte ut.

Ved vedlikehold og eventuell utskifting skal det brukes materialer som tilsvarer opprinnelig materialbruk.

Eksempel på vedlikehold

- **Maling/oljing**
med samme type maling/olje og farge som eksisterende
- **Små reparasjoner av murverk**
med samme type betong, tegl og mørtel
- **Utskifting av enkelttegl**
med tegl av tilsvarende farge, størrelse og overflate
- **Små reparasjonen av taktekke**
med samme materialbruk som eksisterende

4 VERNEBESTEMMELSER

4.2 Hva er tiltak?

Alt arbeid utover vanlig vedlikehold defineres som tiltak. Tiltak skal dispensasjonsbehandles hos Riksantikvaren. Søknad om dispensasjon må inneholde beskrivelse av tiltakets omfang og konsekvenser for bygningen. Tillatelse må foreligge før tiltak kan iverksettes.

Hovedprinsipp innen bygningsvernet

- **Mest mulig** av bygningens ulike deler skal bevares.
- **Skjulte deler** av bygningen (konstruksjoner og bakenforliggende lag) er like viktige å ta vare på som synlige (overflater). Det er et mål å bevare helheten på best mulig måte, ikke bare det visuelle uttrykket.
- **Hvis man må endre**, er det bedre å føye noe til enn å fjerne originale eller gamle deler. Det beste bygningshistoriske «arkivet» er bygningen selv.
- **Endringer skal**, om mulig, være reversible. Når behovene endrer seg, kan de nye elementene fjernes og bygningen vil fremstå slik den var før endring.

Eksempel på tiltak – NB: listen er ikke fullstendig

- **Inngrep i konstruksjon** eller overflate ved f.eks. tilpasning til UU, trekking av nye kabler m.m.
- Montering eller fjerning av **lettvegger**
- Utskifting eller endring av **vinduer og dører** med karmen og listverk
- Rive/skifte ut utvendige eller innvendige **byggningskonstruksjoner**
- Endring av **overflatebehandling** som f.eks. maling av umalte/oljede flater og detaljer, fjerning av eldre malingslag, endring av opprinnelig/eksisterende fargevalg
- Utskifting eller endring av utvendig **kledning, taktekking eller fargevalg**
- Utskifting av **himlingsplater/innvendig kledning**
- **Større endringer/utsiftninger** av **ikke-vernede elementer** i den vernede bygningen
- Montering av **teknisk utstyr, lås og beslag, renner og nedløp**

4.3 Hvem gjør hva?

Riksantikvaren er forvaltningsmyndighet for denne fredede bygningen. Før tiltak iverksettes, skal det foreligge tillatelse fra Riksantikvaren.

Eiendomsdirektøren forvalter på vegne av eier, Universitetet i Bergen, denne fredede bygningen. Fagansvar er delegert til **kulturminneansvarlig**.

Kulturminneansvarlig deltar i beslutninger og iverksettelse av strategi for den fredede bygningen sammen med eiendomsdirektør og lederne for Eiendomsavdelingens driftsavdeling og prosjektavdeling. Kulturminneansvarlig har ansvar for kommunikasjon med Riksantikvaren, faglig skjønn knyttet til vernet og søknader om dispensasjon fra fredningsvedtaket.

Driftsavdelingen utøver daglig og/eller periodisk tilsyn med bygningen og kvitterer på inspeksjonslister tilpasset denne fredede bygningen. Driftsavdelingen skal fortløpende og i tråd med FDVU og forvaltningsplanens angivelser, avdekke mangler som utløser vedlikeholdstiltak. Når driftsavdelingen avdekker mangler som utløser behov for tiltak/bygningsmessige endringer utover vanlig vedlikehold, skal kulturminneansvarlig varsles. Dokumentasjon av mangel og forslag til tiltak skal fremlegges i eget skjema «Vøl og vern», kapittel 6.

Prosjektavdelingen er ansvarlig for søknadspliktige tiltak og ansvarlig for igangsetting og gjennomføring av prosjekt i bygningen. Prosjektleder for tiltaket har ansvar for å utarbeide saksdokument som skal være underlag for søknaden til Riksantikvaren om ev dispensasjon fra fredningsvedtaket. Prosjektleder har ved prosjektavslutning ansvar for å oppdatere kap. 5.2 «Kronologisk endringshistorikk» i denne Forvaltningsplanen.

5 BESKRIVELSE AV BYGNING

Tårnfoten

Naturhistorisk museum

Historisk museum

Historisk museum, som huser de kulturhistoriske samlingene til Universitetsmuseet, rammer inn universitetsområdet på Fastings Minde mot sørvest. Det ble akutt behov for denne bygningen da samlingene til Bergens Museum økte raskt og det ble for liten plass i den eldste museumsbygningen, dagens Naturhistoriske museum. Historisk museum og Sydneshaugen skole ble bygget som planlagt i Egill Reimers forslag til reguleringsplan for et universitet på Fastings Minde i 1917.

Vindfang ved hovedinngang. Foto: EIA

Den gamle gangveien over Sydneshaugen mot Møhlenprisbakken går forbi Naturhistorisk museum og gjennom tårnfoten til Historisk museum. Foto: EIA

5 BESKRIVELSE AV BYGNING

5.1 Bygningens historie

Da Historisk museum (den gang: «De historisk-antikvariske samlinger») stod ferdig i 1927, hadde Bergens Museum reist sin første bygning på det nyregulerte universitetsområdet Fastings Minde. De kulturhistoriske samlingene til Universitetsmuseet holder fremdeles til i det borglignende anlegget som har tilhørt Universitetet i Bergen siden dette ble etablert i 1946.

Innsamlingen av historiske og antikvariske gjenstander begynte straks Bergens Museum var etablert i 1825. Samlingen økte raskt og museet vokste flere ganger ut av sine lokaler. Først fra realskolebygningen på Asylplassen, så fra to bygninger ved Lille Lungegårdsvann. I 1865 kunne muséet flytte til nybygget på Rakkerhaugen, i 1898 kom utvidelsen her med to nye fløyer som også raskt ble fylt opp på grunn av stadig økende aktivitet og innsamling.

I 1915 kunngjorde muséets ledelse at de nå blant annet hadde et stort og uvurderlig materiale til studium av Bergens gamle bykultur og bondekulturen på Vestlandet, men at plassmangel hindret både vitenskapelig bruk av materialet og formidling i folkeopplysningens tjeneste. Bergens Museum ville nå reise et nybygg for de historisk-antikvariske samlingene på Fastings Minde. Men ikke nok med det. Nå var den gamle tanken om å etablere en høyskole for Vestlandet i Bergen moden for lansering. I et opprop til Bergens borgere bad muséet om private bidrag til ny museumsbygning og til et matematisk/naturvitenskapelig

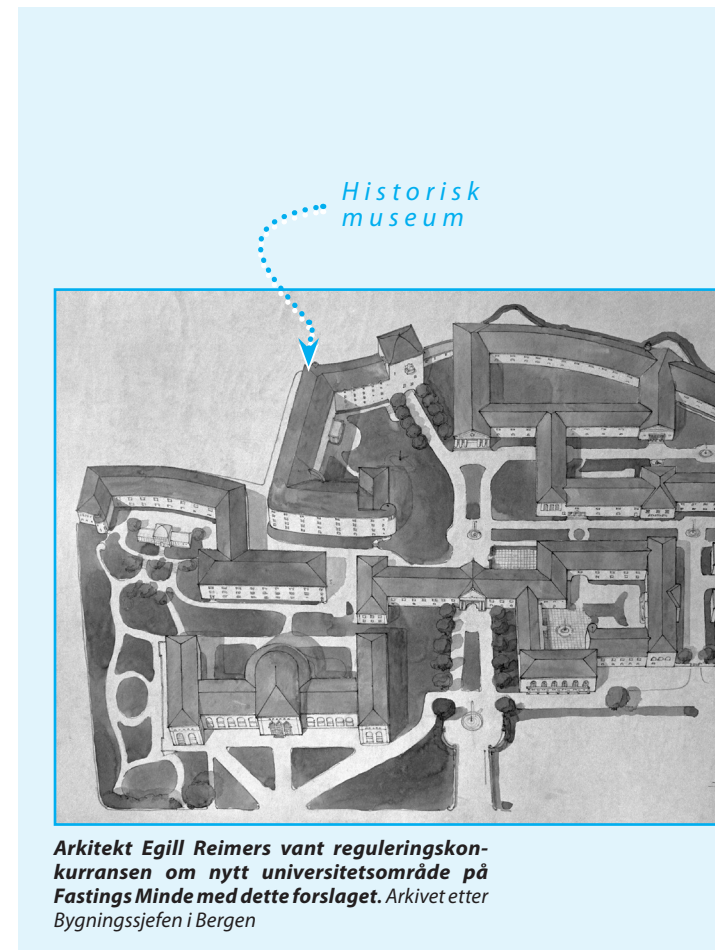
fakultet. Målet var å samle inn 1 million kroner. Etter to måneder var det kommet lovnad om halvparten. (En halv million 1915-kr tilsvarer 25 millioner 2016-kroner.)

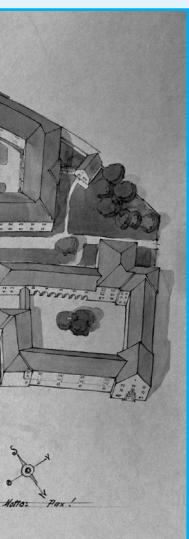
UNIVERSITET PÅ FASTINGS MINDE

Kommunen hadde i 1914 overtatt eiendommen Fastings Minde. Da muséets fungerende direktør Carl Fredrik Kolderup 9. mars dette året hørte rykter om at det var på tale å bebygge deler av dette området, reagerte han lynraskt. Etter oppfordring fra muséets bestyrelse reserverte kommunen hele Fastings Minde for fremtidige utvidelser ved muséet. Våren 1916 utlyste Bergen kommune en arkitektkonkurranse for regulering av et fremtidig universitet på Fastings Minde.

ET HISTORISK MUSEUM BLIR TIL

Arkitekt Egill Reimers vant konkurransen. Han hadde tegnet et monumentalt universitetsanlegg med plass til en rekke påtenkte fakultet, bibliotek og administrasjonsbygg. Et nybygg for de historiske samlingene var plassert vest for

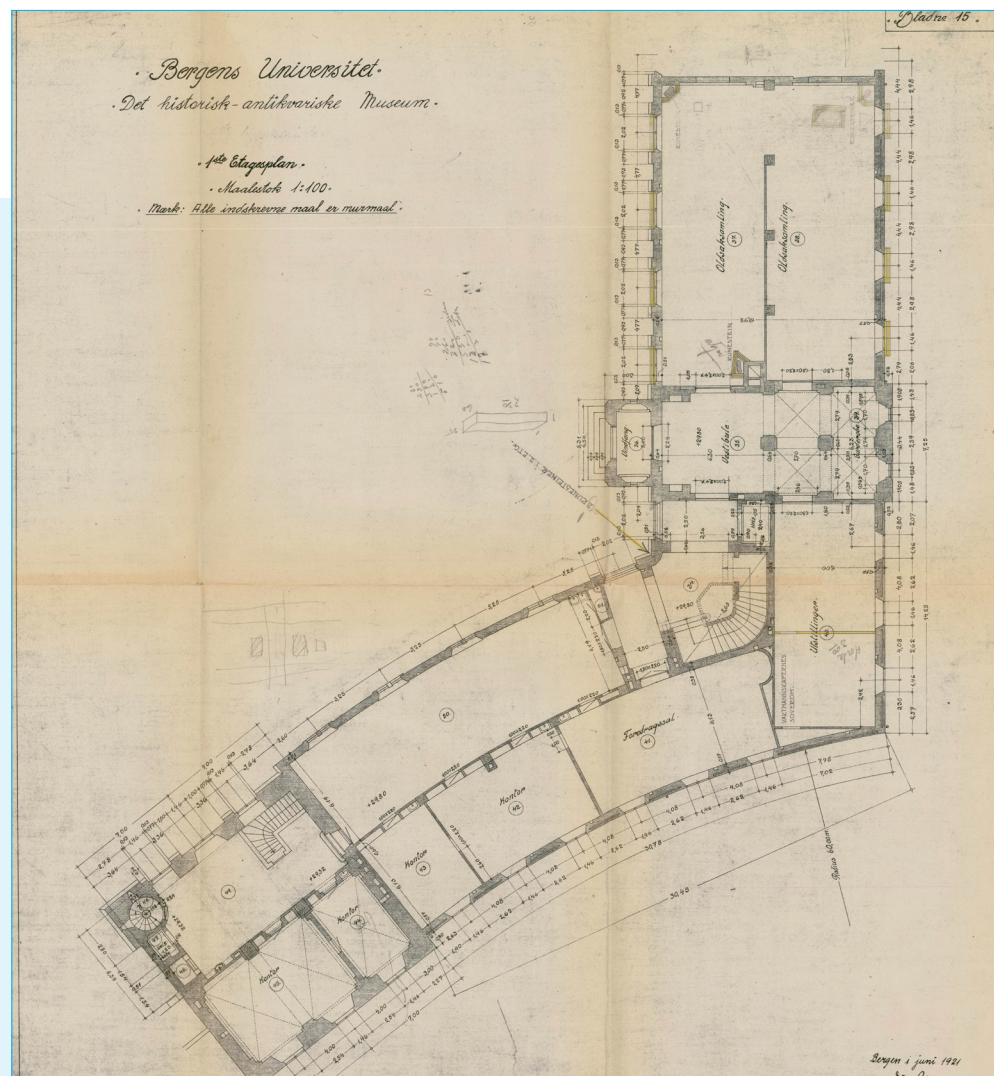
Nybygget sett fra vest i 1925. Foto: Atelier KK i februar, Universitetsbiblioteket i Bergen

5.1 Bygningens historie

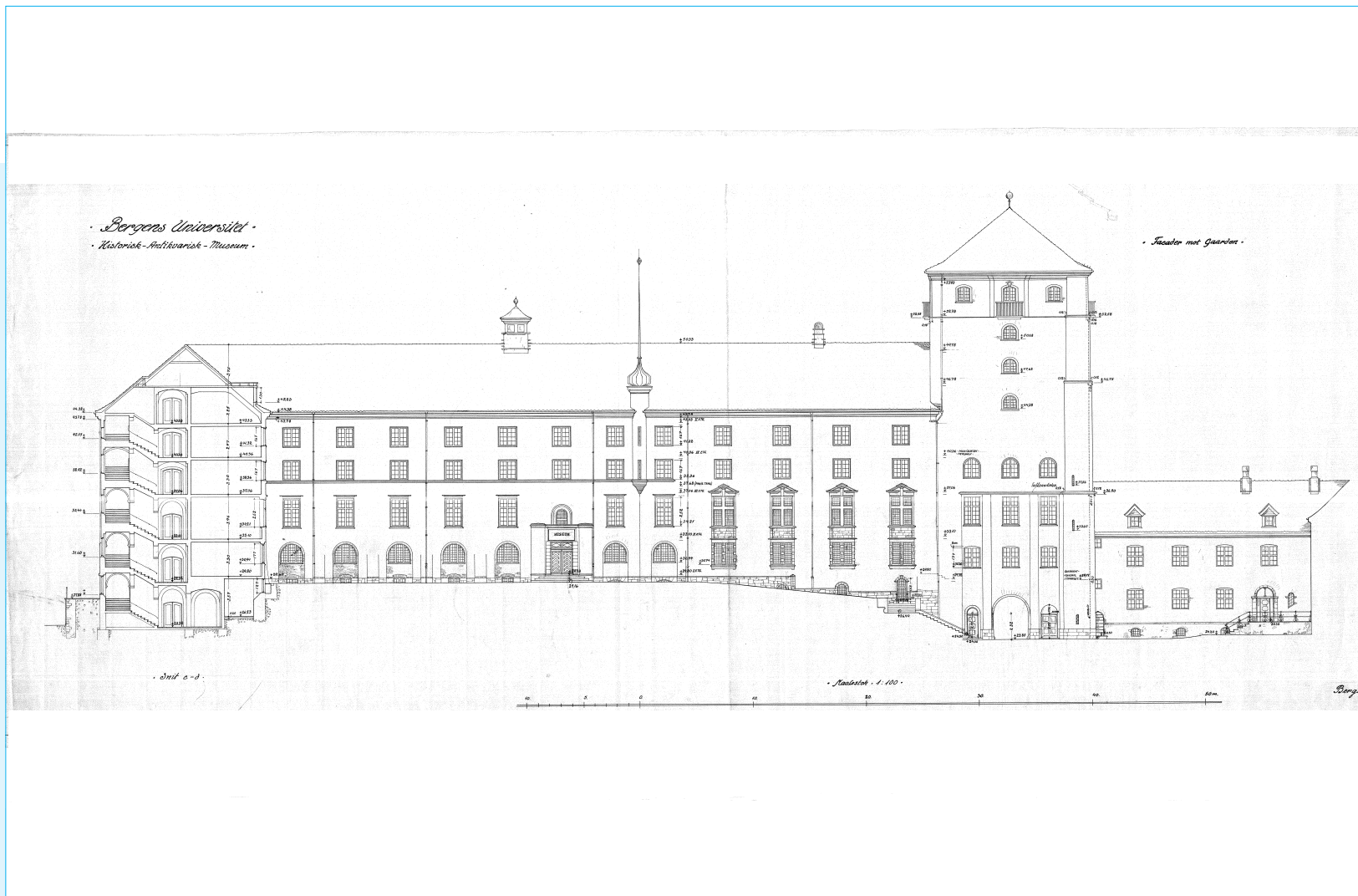
den gamle museumsbygningen, ytterst på Sydneshaugen, der Møhlenprisbakken stuper ned mot Puddefjorden. Reimers fikk straks i oppdrag å tegne det nye muséet.

Det lå i kortene at murbygningen i Joachim Frieles gate 1 skulle rives for å gjøre plass til den nye museumsbygningen. Styret ved de historisk-antikvariske samlingene, arkeolog Haakon Shetelig og kunsthistoriker Einar Lexow hadde allerede laget en plan for nybygget. Før arkitekten tok fatt på arbeidstegningene, reiste Reimers og professor Shetelig i mai 1920 sammen til Kristiania, Gøteborg og Stockholm for å se på museum der.

Det monumentale bygget var planlagt med et midtparti, en østfløy og en fløy mot nordvest med et markant sju etasjer høyt tårn som avslutning i den enden med sine fire etasjer oppå full kjeller. Tårnet som rager høyt over Nygårdshøyden er et godt synlig landemerke. Tårnet fungerer også som port inn til universitetsområdet fra vest. Arkitekten sørget nemlig for at den historiske ferdselsåren Møhlenprisbakken kunne fortsette sitt gamle løp gjennom tårnfoten. På hver side av tunnells åpning i vest står to ugler og ønsker velkommen til det akademiske landskapet.

Arkitekttegning av Egill Reimers 1921. Tegningen tilhører: Arkivet etter Bygningssjefen i Bergen

Arkitekttegning av Egill Reimers 1921. Dette utkastet har også en fløy fra tårnet mot nord, der Bergens Sjøfartsmuseum ligger i dag. Tegningen tilhører: Arkivet etter Bygningssjefen i Bergen

5.1 Bygningens historie

FLYTTET TIL STORE SALER

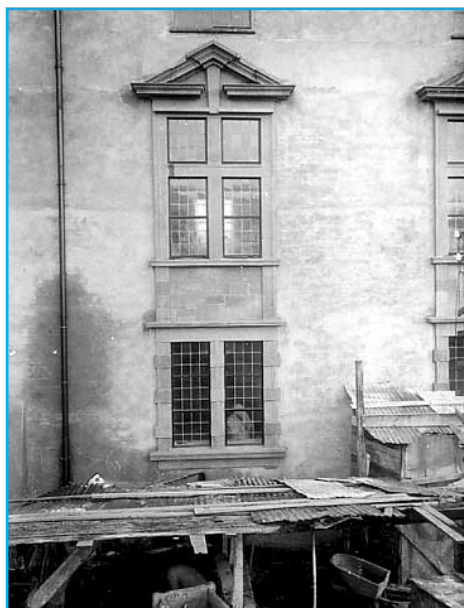
Etter nyttår i 1926 begynte den store flyttesjauen. De historiske samlingene ble transportert fra den gamle museumsbygningen, Muséplassen 3, til nybygget der gjenstandene ble utstilt i store saler med forskjellig veggfarge for å gi den beste bakgrunn for de ulike utstillingene. Siden det ikke var penger til østfløyen, måtte muséet bl.a. klare seg uten planlagt foredragssal og rom for vekslende utstillinger.

I 1927, på muséets stiftelsesdag 25. april, ble nybygget høytidelig innviet. Muséet holdt åpent hver søndag i sommerhalvåret, fra 1. juli også om hverdagene mot inngangsbillett. Første tiden fantes det ikke penger til å holde muséet oppvarmet om vinteren. Haakon Shetelig skriver om dette i et brev i februar 1928: «Hårdt å gå her og se muséet dødt og innefrosset, og måtte avise folk som kommer langveisfra for å se det, folk på reise til og fra fiske, unge karer som kommer sjøklædt, små flokker ...»

Egill Reimers planla også hagen foran museumsbygningen. Et trappelanlegg fører opp fra Haakon Sheteligs plass til hovedinngangen. I 1959 ble det reist en magasinbygning i hagen. Middelaldermateriale fra utgravninger etter brannen på Bryggen i 1955 ble plassert her.

Museet har personalinngang ved tårnet. Historisk museum er ikke synlig endret utvendig siden bygningen

var ny i 1927. Sannsynligvis hadde ytterveggene opprinnelig naturfarget markpuss. Denne er senere kalket og deretter malt. Innvendig er også de fleste opprinnelige vesentlige arkitektoniske strukturer og element bevart.

Fra byggeperioden. Blyinnfattede vinduer er omrammet av kleberstein. Foto: Atelier KK, UBB

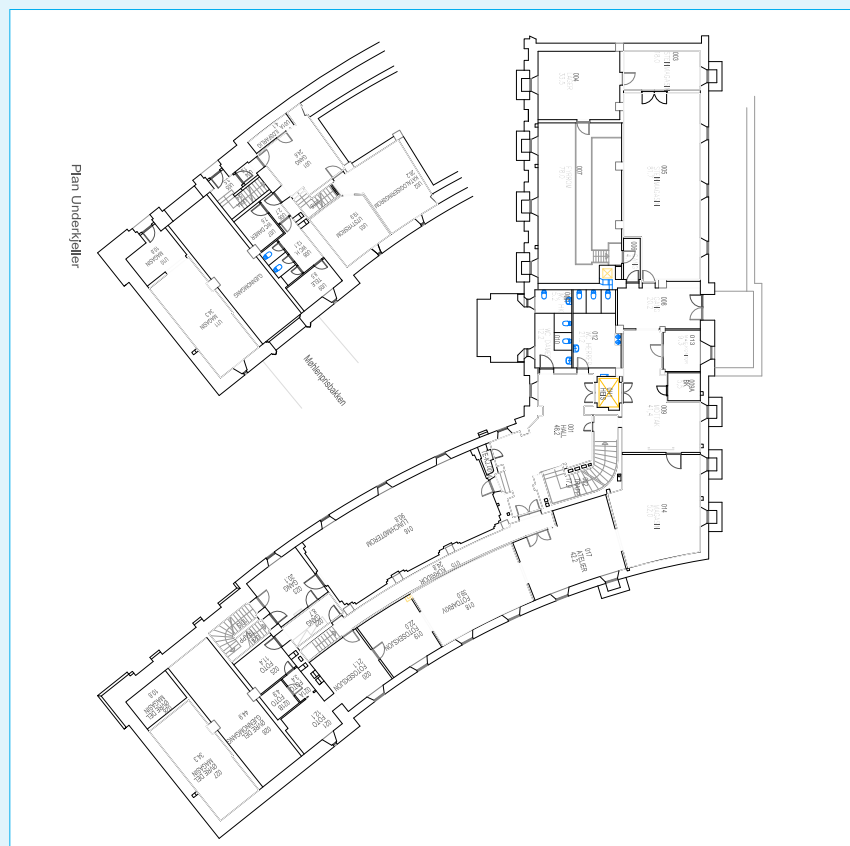

Mot hovedinngang og vestfløy. Fotograf ukjent. Universitetsbiblioteket i Bergen

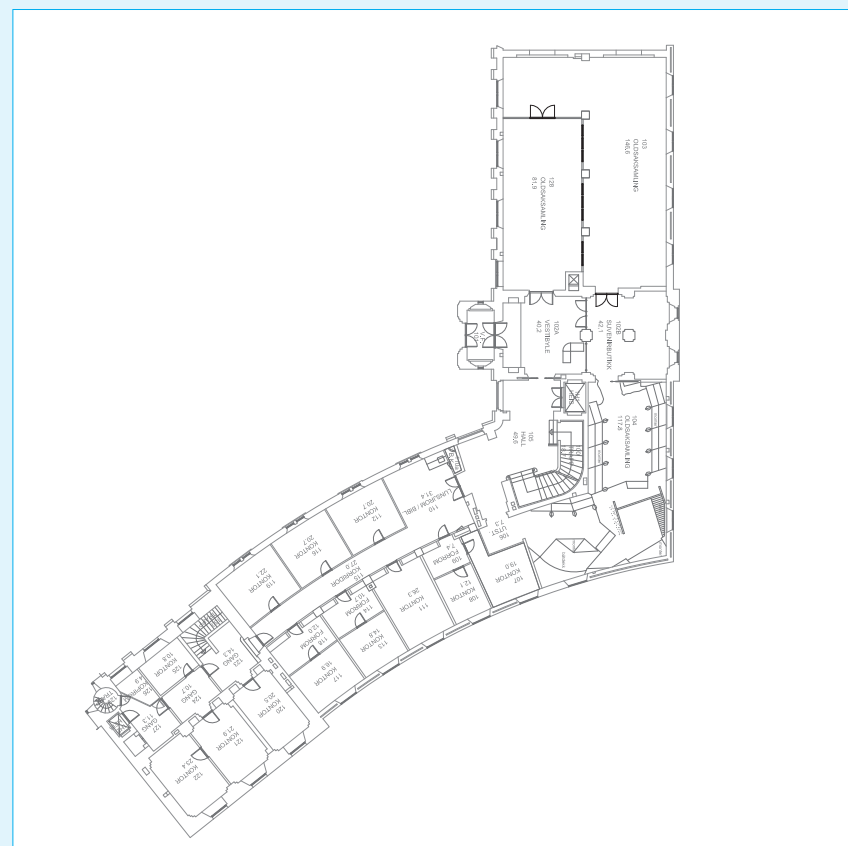

Nybygget er under oppføring. Foto: Atelier KK i februar 1925, Universitetsbiblioteket i Bergen

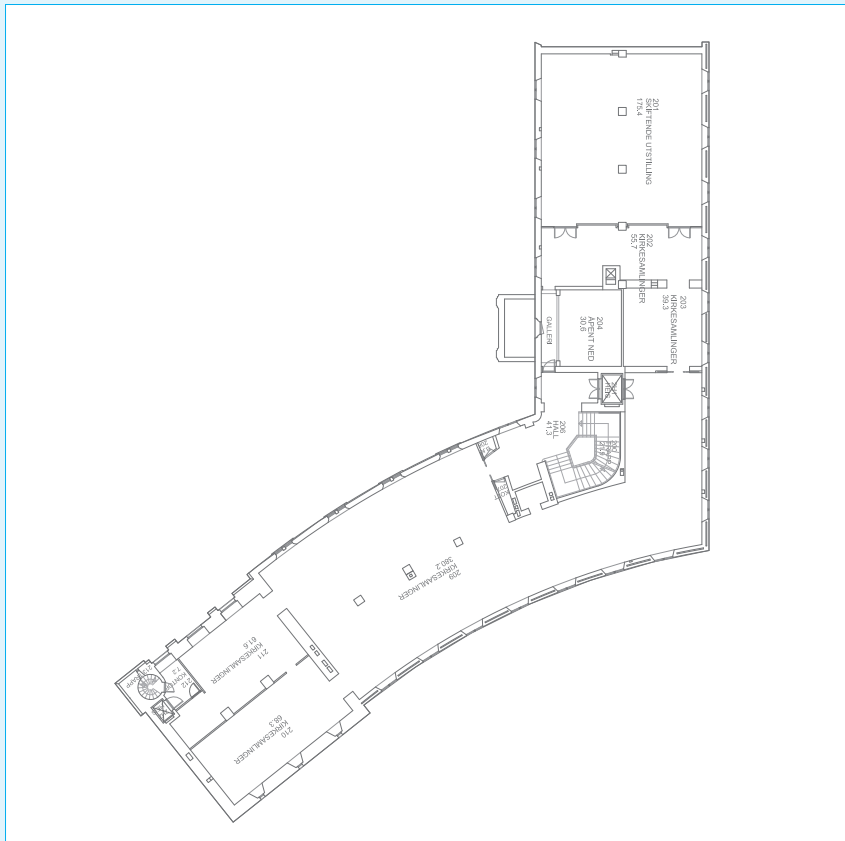
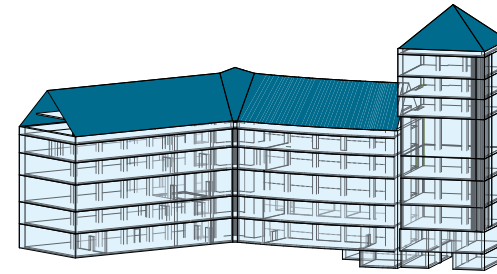
5.1 Bygningens historie

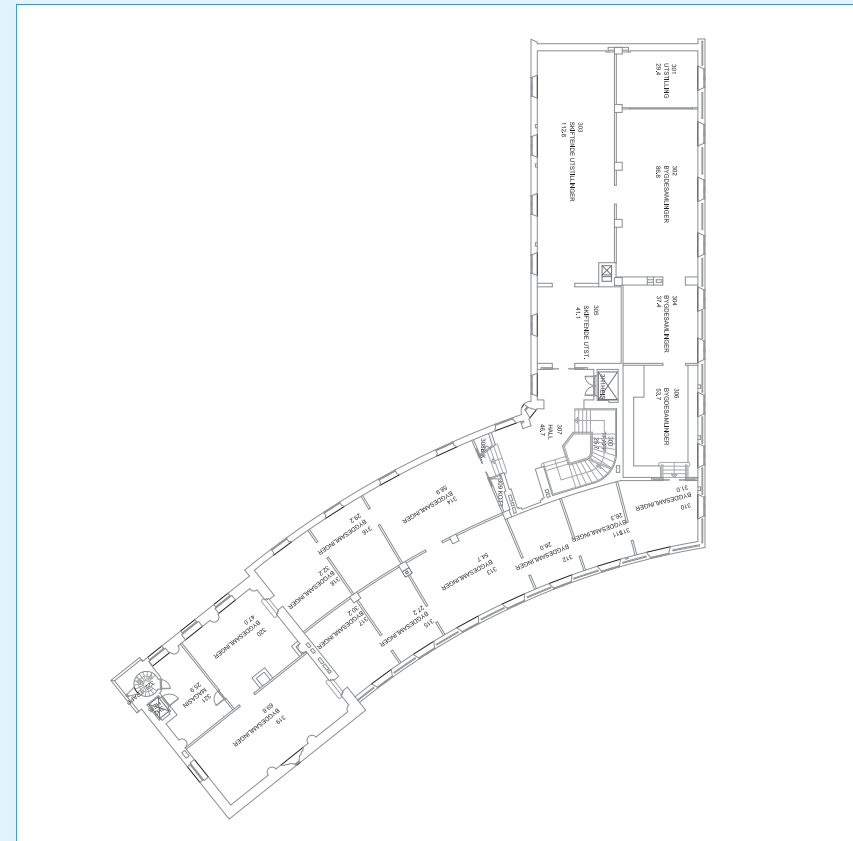
Dagens plantegning underetasjen 2018

Dagens plantegning 1. etasje

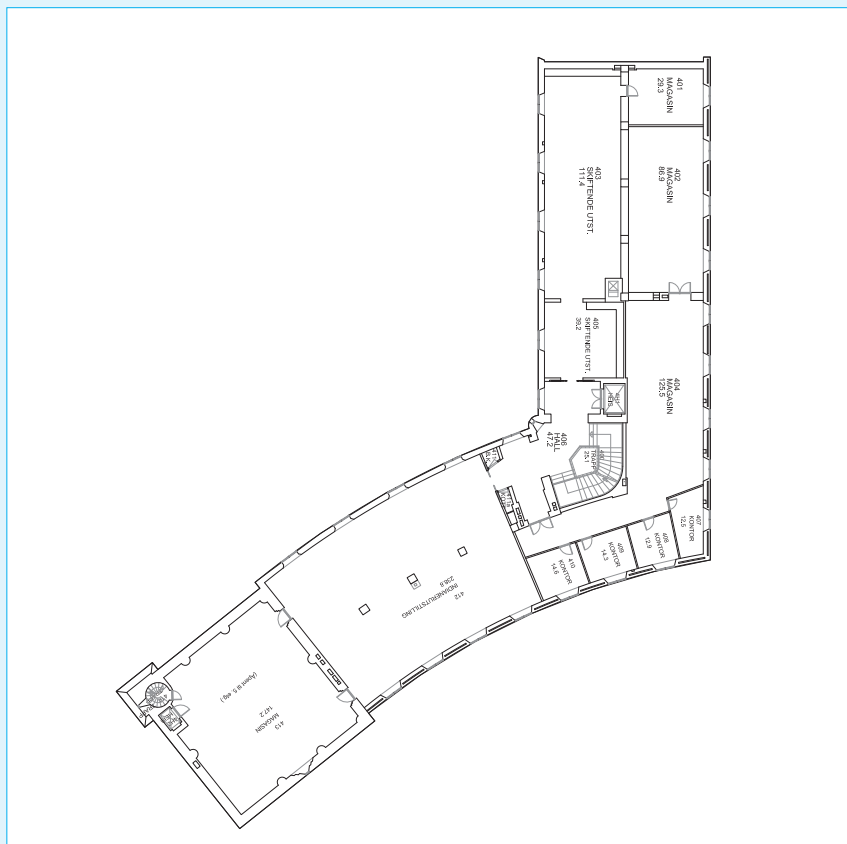

Dagens plantegning 2. etasje

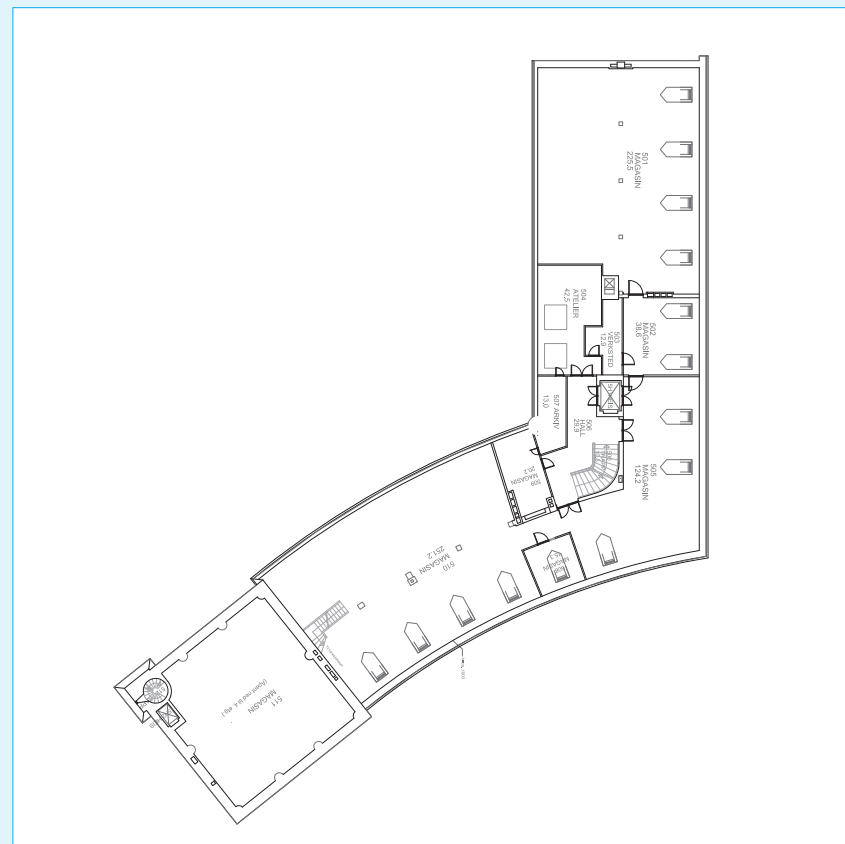

Dagens plantegning 3. etasje

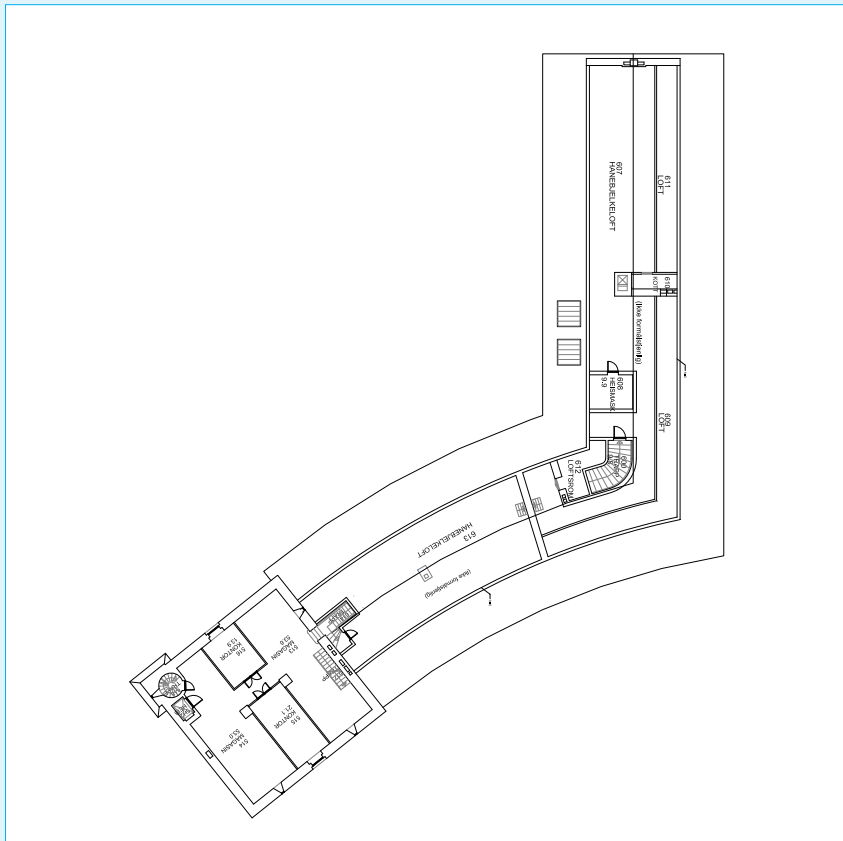
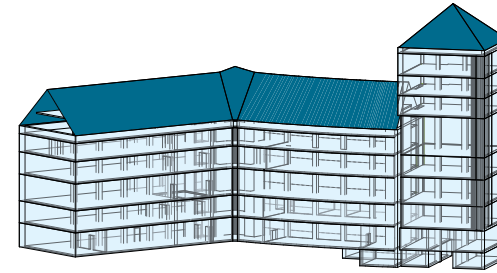
5.1 Bygningens historie

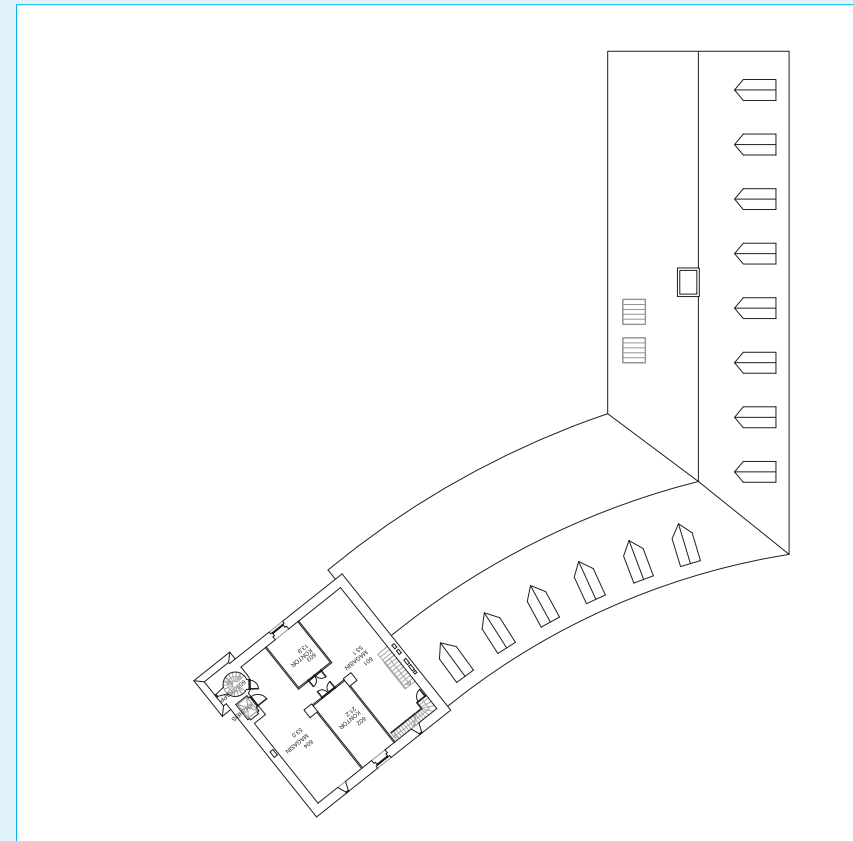
Dagens plantegning 4. etasje 2018

Dagens plantegning 5. etasje

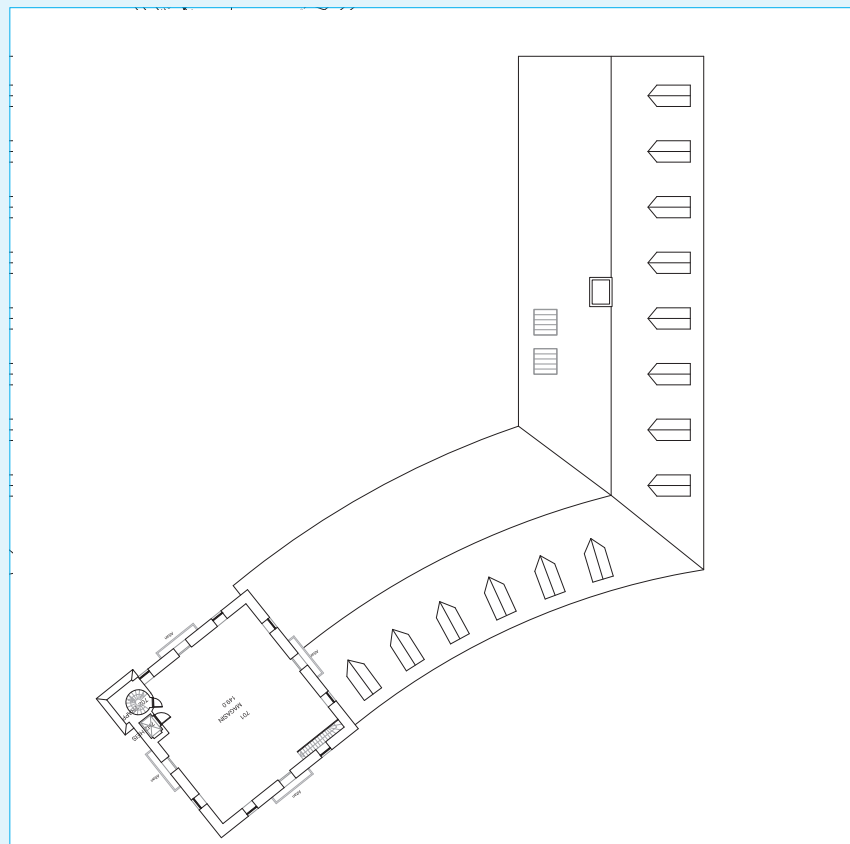

Dagens plantegning 6. etasje, tårn 5. etasje

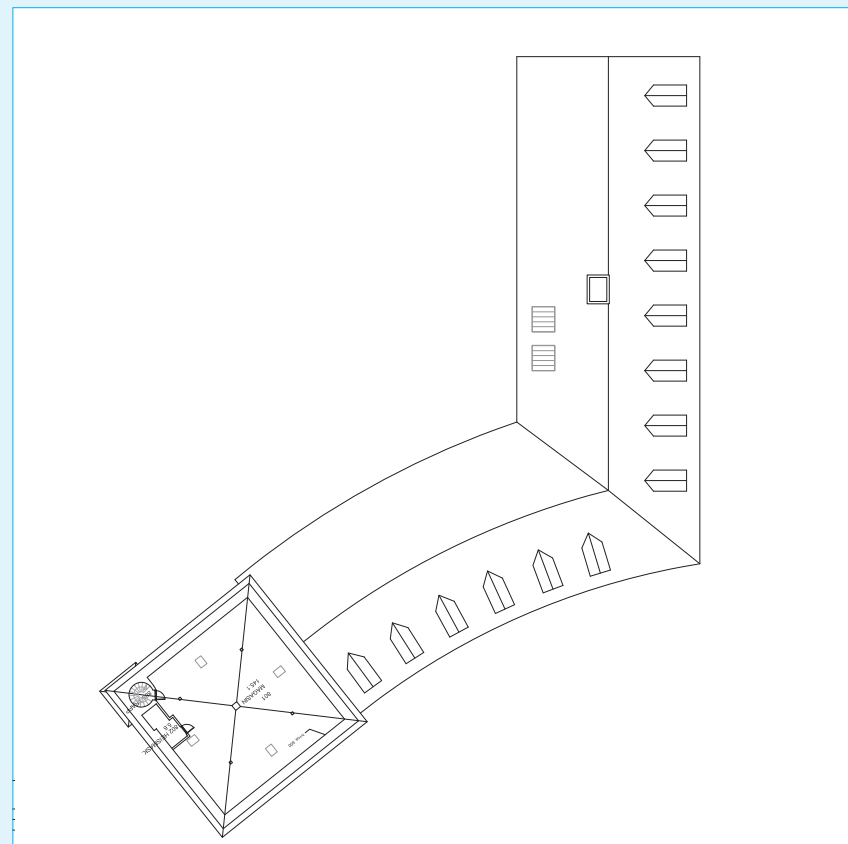

Dagens plantegning tårn 6. etasje

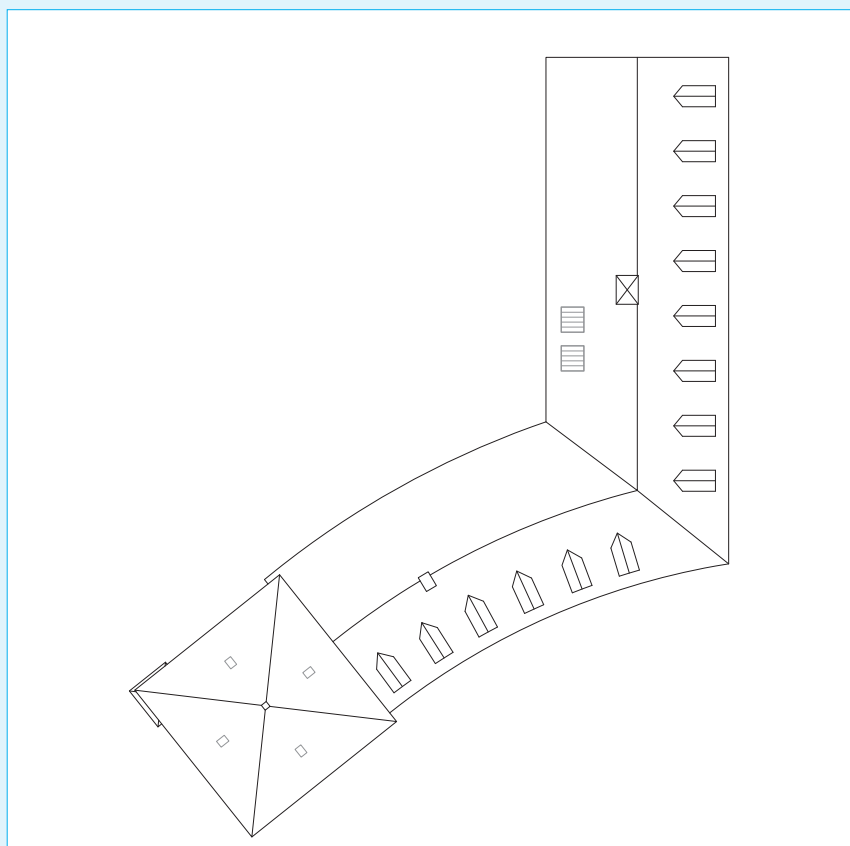
5.1 Bygningens historie

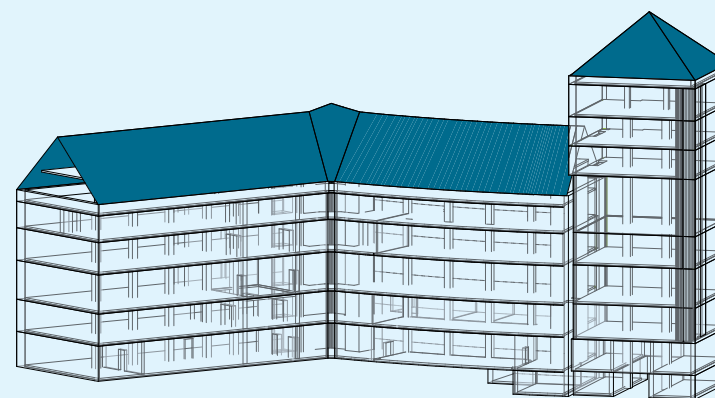
Dagens plantegning tårn 7. etasje 2018

Dagens plantegning tårn 8. etasje

Dagens plantegning takplan

OM ARKITEKTEN – Egill Reimers

1878-1946

Arkitekt Egill Reimers er en av de viktigste arkitektene i Bergen i første halvdel av 1900-tallet. Han hadde en stor og variert produksjon som spente fra jugendstil via nyklassisisme til funksjonalisme. Han tegnet alt fra fabrikker og arbeiderboliger, forretningsgårder, aldershjem, villaer og hytter til store offentlige monumentalbygg. Som arkitekt for Bergen Museum og UiB hadde han en sentral rolle i utviklingen av universitetsområdet på Nygårdshøyden.

Reimers var utdannet ved Bergen tekniske skole og Technische Hochschule i Munchen. Han arbeidet i to år på Stadskonduktørens kontor i Bergen før han startet egen praksis i 1904. Produksjonen hans er preget av en vilje til å la solide materialer og gode håndverk komme til uttrykk både i konstruksjon og i detaljer både i eksteriøret og i interiøret. Sammen med Ole Landmark var han en nestor i den såkalte Bergenskolen, en gruppe arkitekter i Bergen som lot seg inspirere av regional byggetradisjoner og ytret skepsis mot nyere trender i samtiden. Egill Reimers var også en foregangsmann innen bygningsvernet på Vestlandet og sørget for publisering av systematiske oppmålinger av eldre bergensarkitektur. Han var med på å stifte Bergen Arkitektforening der han satt som formann i mange år. Reimers var ivrig friluftsmann og dyktig seiler.

I 1920 ble han olympisk mester i seiling under sommer-OL i Antwerpen sammen med blant andre arkitekt Kaspar Hassel, byarkitekten som har tegnet Sydneshaugen skole.

Kilder: Norsk kunstnerleksikon, Store norske leksikon, Wikipedia.

ET UTVALG AV HANS ARBEIDER:

- Turnhallen (1908)
- Regulering på Nygårdshøyden (1916-1918)
- Konsertpaleet (1918)
- Statsarkivet (1921) som han fikk Houens fonds diplom for i 1924
- Historisk museum (1927)
- Geofysisk institutt (1928) med fløyer (tegnet 1946)
- Garasje for Smith Sivertsens bakeri (1930) som regnes som det første funksjonalistiske bygg oppført i Bergen
- Bergen tinghus (1933)

Geofysisk institutt regnes for å være et av arkitekt Egill Reimers viktigste verk. På denne tiden oppfører arkitektene i Bergenskolen flere monumentale og sentrale verk: Statsarkivet på Årstad (Reimers 1924), Historisk museum (Reimers 1927), Geofysen (Reimers, 1928/1951) Bergen tinghus (Reimers 1933), Den Nationale Scene (E.O.Schou, 1909), Fløyen Folkerestaurant (Schou, 1923), Nedre Fløybanestasjon (Schou, 1916), Rasmus Meyers samlinger (Landmark, 1924), Forum Kino (O. Landmark, 1946), Fransiscus Hospital Florida (O. Landmark, 1937). Senere kommer flere yngre arkitekter; Kristian Bjerknes, sentral i dannelsen av Gamle Bergen, samt villaområde i Eikeviken, Per Grieg med flere markante verk; Sundts varemagasin (1938), handelsstandens Aldershjem (1929) og Bergens sjøfartsmuseum (1962).

Nybygg for Smith Sivertsens bakeri i Håkonsgaten 47a, 1930. Regnet som Bergens første funksjonalistiske bygning. Fotograf ukjent. Hentet fra Arkitekturvandring i Bergen.

Bergen tinghus, arkitekt Egill Reimers. Foto: Universitetsbiblioteket i Bergen

Geofysisk institutt, 1928, arkitekt Egill Reimers. Foto: EIA

5.1 Bygningens historie

DETTE ER DE KJENTE ENDRINGENE:

KJELLER:

I kjelleren er det etablert flere toaletter, handikapp-toalett samt en rekke små midlertidige kontorarbeidsplasser i området der det før var tekstilkonservering. Videre er der etablert en sluse mellom steinmagasin og varmesentral.

1. ETASJE:

Etasjen hadde fra museets innvielse i 1927 en rekke kontorer og arbeidsrom i vestfløyen. Disse er i løpet av årene delt opp i en lang rekke enkeltkontorer. I dette er også enkelte av de opprinnelige romdannende vegger fjernet. Opprinnelig dreide det seg om 6 arbeidsrom, i dag huser fløyen 13 kontorer, og et felles areal. Utstillingsarealet i knekket mellom vest og østfløy er omgjort til kontor.

2. ETASJE:

Etasjen har gjennomgått en rekke endringer, ved at man har tatt bort en rekke vegger, som i den opprinnelige utforming har inngått i utstillingen. I dag er de fjernet for å gi plass til den store kirkeutstillingen.

3. ETASJE:

Etasjen ble opprinnelig spesielt utformet for å romme by- og bygdesamlingene og det ble i den forbindelse laget et

midlertidig dekke mellom 2. og 3. etasje som gir en svært lav etasjehøyde i 3. etasje. Enkelte vegger er i ettertid tatt bort og der er oppført enkelte lettvegger i østfløyen.

4. ETASJE:

Etasjen var opprinnelig tiltenkt å romme en rekke studiesamlinger, etnografi, samt sjøfart og er i dag ombygget til skiftende utstillinger, etnografisk/antropologisk utstilling, magasiner og noen kontorer. I den forbindelse er det revet enkelte vegger samt at nye lettvegger er satt opp i den delen som er den opprinnelige studiesamlingen.

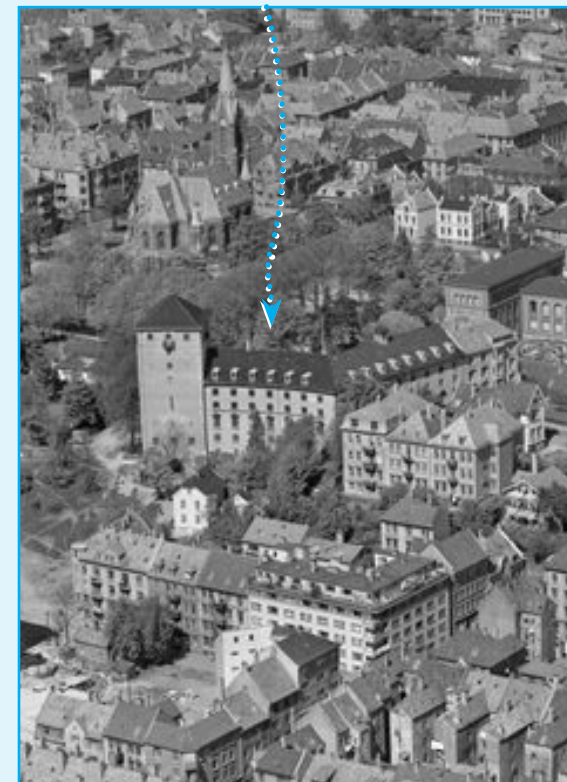
TÅRNET:

Den mest markante endring i det 7 etasjer høye tårnet skjedde midt på sekstitallet da man delte det gotiske kirkerommet opp ved å etablere en ny etasje i nivå med etasjeskillet mellom 3. og 4. etasje i hovedbygningen. Dette for å gi ekstra utstillingsareal.

I flere av tårnets etasjer er det i tillegg oppført lettvegger for etablering av kontorer og arbeidsplasser.

Ønsker man å fastlegge når de enkelte bygningsendringer er gjennomført, kreves en grundigere undersøkelse i arkivene.

Historisk museum

Historisk museum sett fra sørvest.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S,
Universitetsbiblioteket i Bergen

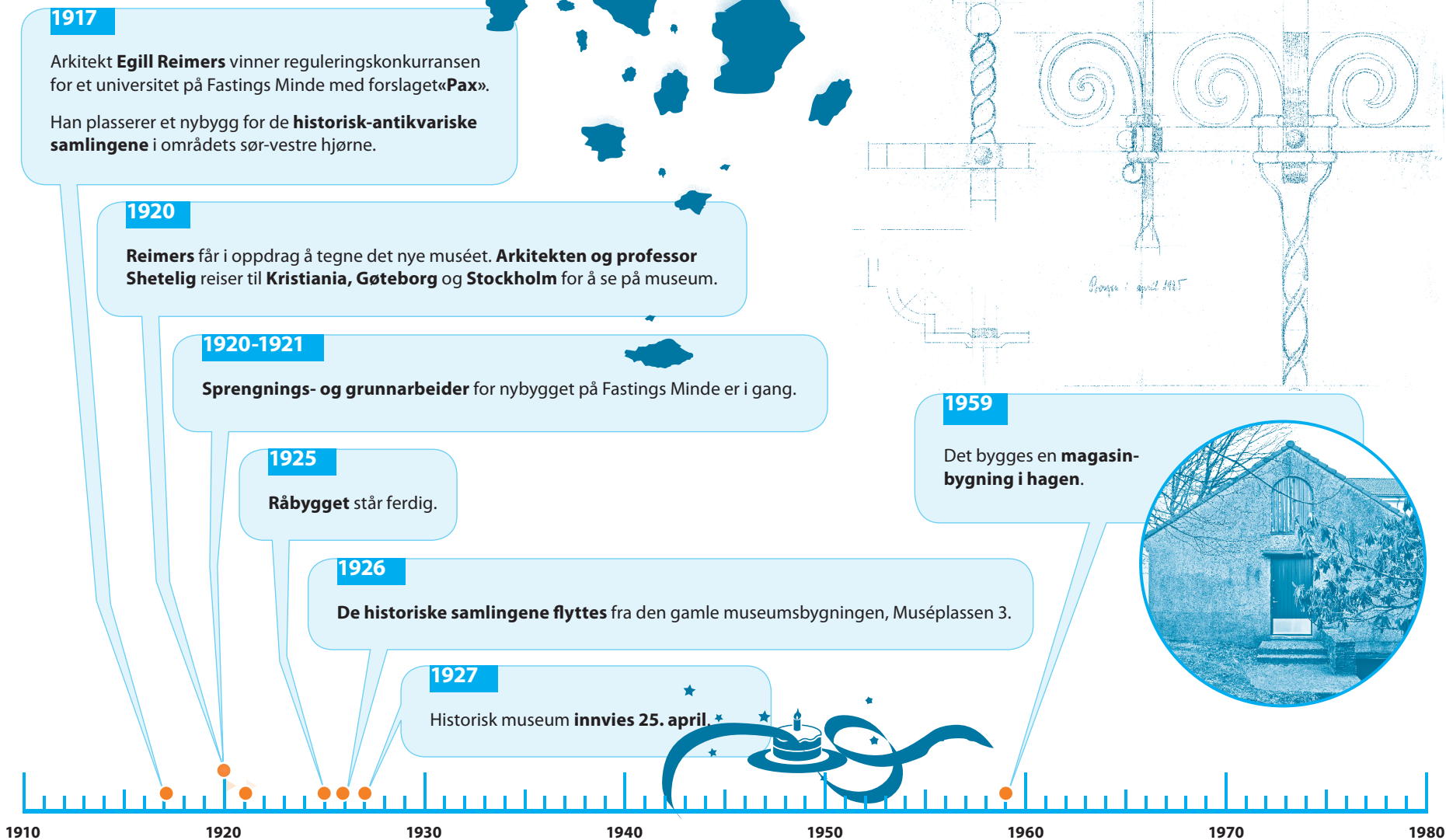

Nybygget sett fra sør. Foto: Atelier KK, Universitetsbiblioteket i Bergen

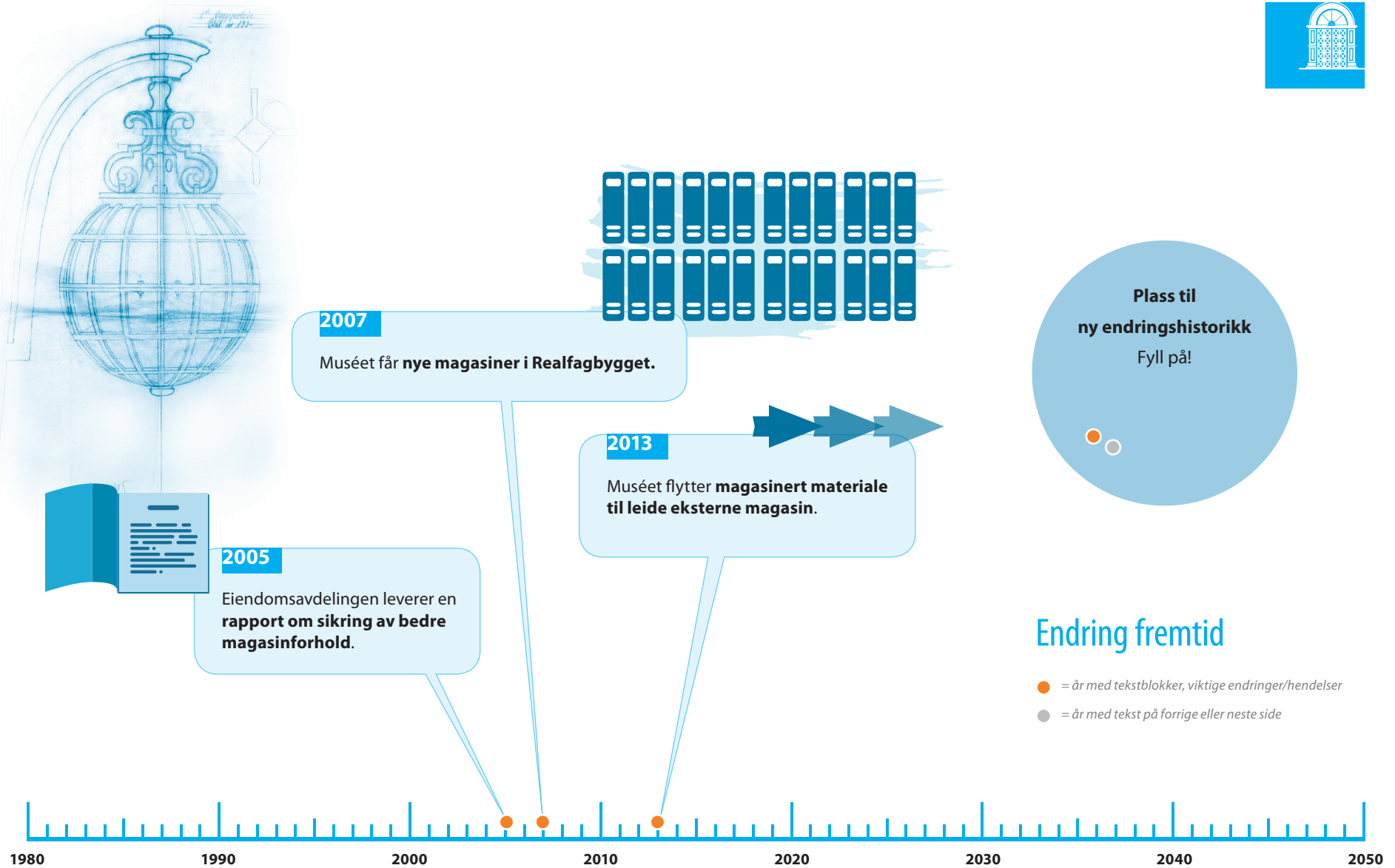

Kong Haakon og professor Carl Fredrik Kolderup i prat ved tårnfoten til den nye museumsbygningen 25. april 1925. Majesteten er i Bergen for å feire 100-års-jubileet til Bergens museum. I den forbindelse fikk han se muséets nybygg som ennå ikke var helt ferdig. Foto: Atelier KK, Universitetsbiblioteket i Bergen

5.2 Kronologisk endringshistorie

Utsnitt av tegning: Egill Reimers, 1925

5.3 Kultur- og arkitekturhistorisk verdi

SÅRBARHET

Historisk museum er en monumental markør ytterst på Sydneshaugen, ved inngangen til universitetsområdet på Fastings Minde fra vest. Foto: EIA

Med nybygget til de kulturhistoriske samlingene befestet Bergens Museum sin posisjon på Sydneshaugen. Historisk museum ble oppført etter Egill Reimers plan for et universitetsområde på Fastings Minde, og manifesterte at her skulle det reises et kommende universitet. Slik har denne bygningen både stor universitetshistorisk og viktig byhistorisk verdi.

Bygget fremstår, med sin gjennomførte stilblending, mange vakre detaljer, påkostede materialer og godt utført håndverk, som typisk for arkitekt Reimers arkitektur. Historisk museum er ett av flere viktige nybygg i Bergen fra hans hånd i mellomkrigstiden.

Historisk museum er ferdig med opparbeidet park. Foto: Olai Schumann Olsen, Universitetsmuseet i Bergen

Foto: EIA

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Historisk museum har sine opprinnelige fasader med alle originale bygningsdeler intakt.
Foto: EIA

Foto: EIA

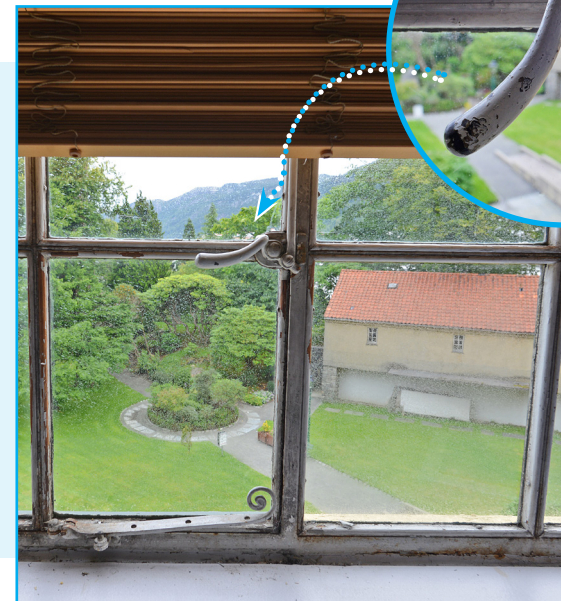

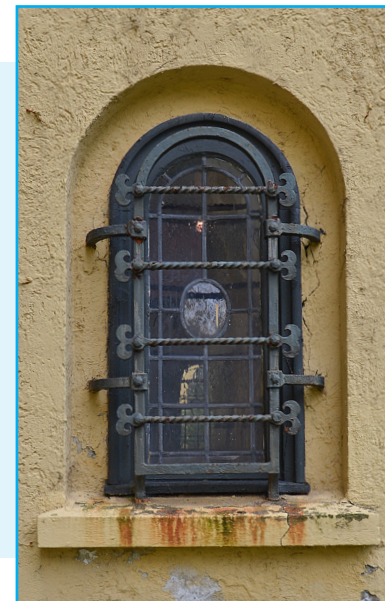
Foto: EIA

Bygningsvolumet består av to fløyer, henholdsvis plassert mot vest og øst, med et lite tårn med spir i overgangen mellom fløyene og et stort tårn i nordvest. De to fløyene følger konturene til haugen bygget er plassert på, og bygningsmassen fremstår totalt sett ruvende over omkringliggende bygg, lik fremtoningen til en middelaldersk borg.

Detaljer som dekorative smijernsgitter og klebersteinsdetaljer rundt vindu i fasader, sammen med de mange krysshvelvene i tegl inne og den gjennomførte hovedtrappen som binder de to fløyene sammen, er med på å understreke bygningens monumentale kvaliteter med rot i middelalderen. Bygningens fasade framstår som opprinnelig, de fleste vinduer

Hovedinngang mot Haakon Shetelig's plass. Foto: EIA

Detaljer i kleberstein og smijern. Noen jernvinduer har trespiler, andre er blyinnfattede. Foto: EIA

og alle dører er de originale. Originale balkonger med smijernsgitter er intakte, det samme gjelder bygningens tårn med spir.

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Fasader

SÅRBARHET

Fasade mot Haakon Shetelig's plass, nord. Foto: EIA

Muséets borglignende fasade er uendret. Originale dører, vinduer, balkonger og dekor i form av klebersteinsomramminger og smijernsgitter er intakt.

Magasinbygg

Fasade mot nordvest. Foto: Alf Edgar Andresen, UiB

Fasade mot Puddefjordsbroen. Foto: EIA

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Fasader, yttervegg og sokkel

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Sokkel	Støpt betong, pusset og malt utvendig.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Yttervegg	Bærende hulmur (antatt på befaring) i tegl. Yttervegg markpusset, gulmalt. Innvendige overflater markpuss originalt, enkelte plasser nyere puss.	
Gesims	Enkel profilert gesims, trappet og pusset tegl.	
Vinduer	<p>Sokkel: Smårutete buede vindu i stål med trelister, noen steder med uttrekksvifte bygd inn mellom de tykke srossene. Slanke kjellervindu i sør, med spiss bue.</p> <p>Nyere vinduer i glassbyggestein mot rom som opprinnelig var fyrrom og kokslager. Noen originale vindu er platet over etter skade/slitasje.</p> <p>1. etasje: Buede 3-rams vindu, smårutete. Ett vindu blendet med plate.</p> <p>2. etasje: Krysspostvindu, smårutete i stål med trelister. Profilert karm og vannbord og fordakning av kleberstein i østfløy. Gav i kleberstein over vindu i fasader sør og øst. Markant profilert listverk og tempelgavl over vindu i sørfløy, nordre fasade (beskrives i egen rad). Fortsetter på neste side</p>	

Fasader, yttervegg og sokkel (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Vinduer (forts. fra forrige side)	<p>2.-3. etasje: Vindu i 2.-3. etasje i søndre fløy, fasade mot Nygårdshøyden. Markant dekorative sammenlignet med øvrige vindu, og rikt dekorert med detaljer av kleberstein som strekker seg fra vindu i 2. etasje til 3. etasje.</p> <p>Imitert kvaderstein av kleberstein rundt vindu i 2. etasje, i fasade mot nord. Vannbord i kleberstein. Felt mellom vindu i 2. og 3. etasje i fliser av kleberstein. Markant tempelgavl i kleberstein over vindu i 3. etasje, der gavl er brutt nederst og markert med en sluttstein.</p> <p>3.-4. etasje: 2-rams, smårutete, ramme i stål, sprosser i stål og trevirke.</p>	<p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vinduer, tårnbygg	<p>Kjelleretasje til 7. etasje; skyteskårsliknende vindu i varierende grad gjennom trappeløpet til spindeltrapp i tårn</p> <p>1. etasje: Svakt buede vindu, 4-rams, ramme og sprosser i stål.</p> <p>2. etasje: Tre skyteskårsliknende vindu som hører til kirkesamlingen 2. etasje (disse er dekket til innvendig med varevindu). Flere tilsvarende vindu i 6.-7. etasje av tårn.</p> <p>3. etasje: Buede vinduer, 1-fags, smårutete, sprosser i stål og trevirke.</p> <p>3.-4. etasje: Ett lengre vertikalt vindu i sør med spisset bue som strekker seg over hele kirkerommet (3.-4. etasje), og som innvendig er brutt av det midlertidige dekket. Tabellen vinduer fortsetter på neste side.</p>	

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Fasader, yttervegg og sokkel (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Vinduer, tårnbygg	<p>5. etasje: vindusjnise inntrukket fra fasade, med lite vindu; lys føres inn til firpass-lignende vindu øverst i skjoldbue i kirkerommet.</p> <p>6.-7. etasje: buede vinduer, 2-rams, smårutete, ramme og sprosser i stål og trevirke.</p> <p>8. etasje: buede vinduer, 2-rams, smårutete, ramme og sprosser i stål og trevirke. Vindu markert med ubehandlet tegl i fasade.</p> <p>Tilsvarende dører med speil/sparke plate i hver fasade, som fører ut til balkong.</p> <p><i>Tabell vinduer, se også forrige side.</i></p>	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Falsk balkong	<p>Falsk balkong ut fra fasade i sør, over kjellerinngang. Tykke baluster i kleberstein, med to buede, smårutete vindu under, som hører til gavebutikken (opprinnelig garderoben) til muséet.</p>	
Balkong tårn	<p>Fire balkonger i smijern i 8. etasje av tårn, én for hver fasade, med utsikt til hele byen.</p>	
Smijernsgitter	<p>Beskyttelsesgitter i smijern, dekorative. Utforming av gitter varierer etter plassering og er generelt veldig dekorative, og fremstår som unike detaljer i fasaden. Det antas at alle smijernsgitter er originale, og skal sees på som en integrert del av det arkitektoniske uttrykket til bygget.</p>	
Ytterdører, hovedinngangsdør	<p>Panelt dør, oljet eik i fiskebensmønster. Overfelt med speil i eik. Ytterdør er markert med kraftige pilaster i kleberstein på hver side av dør, med overfelt i kleberstein og med MUSEUM i tydelige bokstaver.</p>	

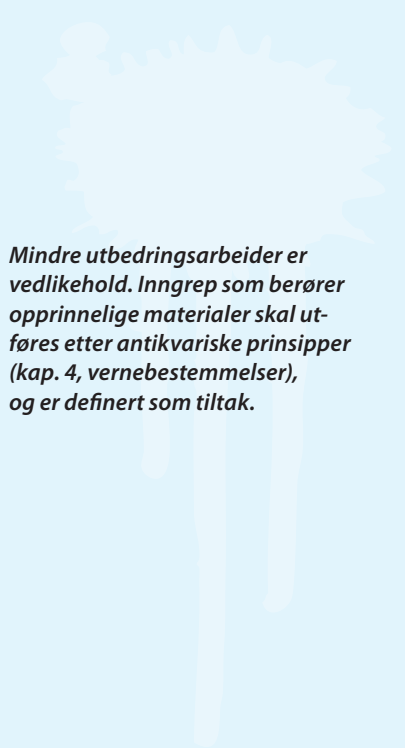

Fasader, yttervegg og sokkel (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Ytterdører, kjelleretasje	Ytterdør fra Haakon Shetelig's Plass til trapp som fører inn til kontor. Fyllingsdør med to speil, svartmalt og dekorert i Louis Seize-stil. Enklere utformet ytterdør på andre side av portal, panelt dør, svartmalt. Panelt ytterdør i undergang, fører inn til trafo. Trolig original, men bygget om. Ytterdør til kjeller i øst, panelt dør, to-fløyet, svartmalt. Lås og beslag tilsynelatende skiftet i nyere tid.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Balkong over inngangsparti	Balkong over inngangsparti (ut fra fasade, over vindfang) med markant balkong og rekkverk/gelender i kleberstein. Flatt tak over inngangsparti med papp. Originale dører, smårutete med sprosser i stål, fra galleri over vestibyle ut til balkong.	
Portal gjennomgang kjelleretasje	Portal til gjennomgang mot Møhlenpris har originale sokler i kleberstein. Gjennomgang i tønnehvelv, pusset og malt lik yttervegg.	
Fasade lamper	Dekorative smijernslamper på hjørner og i undergang over Møhlenprisbakken. Lampene er ombygget for moderne lyskilder.	
Sokkel detaljer	Strebeplarer mot sokkel i fasader som vender mot Nygårdshøyden. Merket «sandsekker» på original tegning i vestre fløy.	

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Fasade, yttervegg og sokkel (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Tårn (bartizan)	Sirkulært, dekorativt tårn (kalles ofte for en «bartizan») fra 3. etasje og over gesims, tegl. Tårnhjelm (minaret) i kobber med profilert gesims og et langt spir. Innvendig huser det en liten nisje i vegg i 4. etasje. Fremstår som en «hengsel» mellom de to fløyene. <i>Se foto på neste side.</i>	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Dekorasjon	To ugler i kleberstein (emblem tilhørende Universitetet i Bergen) er plassert ved gjennomgang fra Møhlenprisbakken til Haakon Sheteligs plass, i søndre portal. Passer sammen med større utsmykning rundt portal av kleberstein.	
Annet	Tidligere eføy rundt inngangsparti og sokkel.	

Arkitekt Egill Reimers overlot ingenting til tilfeldighetene. Denne bygningen er et gjennomarbeidet kunstverk, arkitekten har tegnet alle detaljer. Her på taket ser vi tårnet med spir som strekker seg høyt over hjørnet der de to fløyene er koblet sammen, samt kulen over ventilasjonshetten. Foto: EIA

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Yttertak

SÅRBARHET

Arkitekten plasserte en liten kule som avslutning på taket over ventilasjonshetten og en kule som var dobbelt så stor over tårnet. Foto: EIA

Taket fremstår som **originalt i utforming**, med saltak over de to fløyene og pyramidetak over tårnbygg. på et tidspunkt har taket gjennomgått en større rehabilitering, og eldre takvindu er gått tapt i prosessen. I dag fremstår taket utvendig som i god stand, med ny sortglasert takstein, men rundt ark og ved sperrer er det registrert flere tilfeller av fukt.

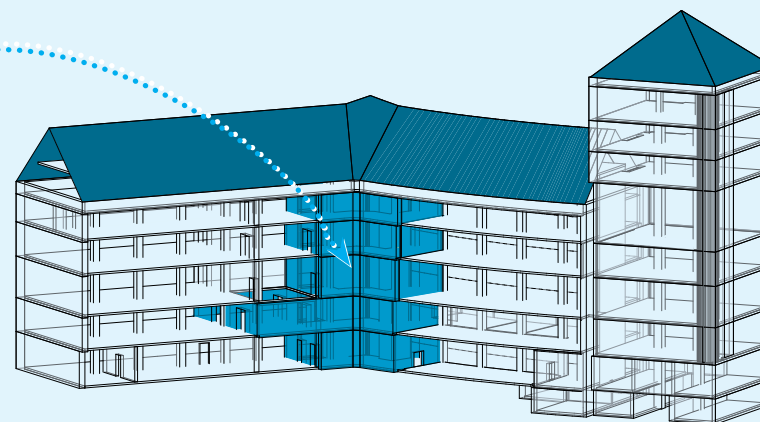
Yttertak

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Yttertak konstruksjon	Saltak over fløyer og pyramidetak over tårnbygg. Konstruksjon består av sperrer av tre med undertak og lekter/sløyer som ligger direkte på mur, i flere tilfelle murt inn i konstruksjon med støp. Denne løsningen viser seg å være svært uheldig uten direkte tilsyn, og kan ha medvirket til fuktskader rundt takvindu og arker.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Gesims	Enkel profilert gesims, pusset tegl som er trappet.	
Ark tak	Ark i støp mot sør og øst, pusset, med saltak i lav vinkel av kobber.	
Piper	Pipe i tegl, pusset, med sortglasert takstein og spir i kobber. Dekorativt utformet med sterkt profilert gesims og båndgesims i tegl. Dekorativ ventilasjonspipe i østre fløy, med valmet tak og sortglasert takstein. Pipe i søndre fløy, med kobberbeslag.	
Tak	Sortglasert takstein, reparasjon/utskifting foretatt på ett tidspunkt (eldre takvindu mangler, ikke direkte befart).	
Takvinduer	Takvindu i østre fløy, nordre side, originale overlys. Enkle takvindu i tårnfløy.	
Renner og nedløp	Renner i kobber, originale. Nedløpsrør i kobber, originale, noen steder erstattet med rør i plast, noen steder ubehandlet, andre steder malt.	
Tak detaljer	Nyere takvindu, sortglasert takstein, tilsynelatende skiftet i nyere tid.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

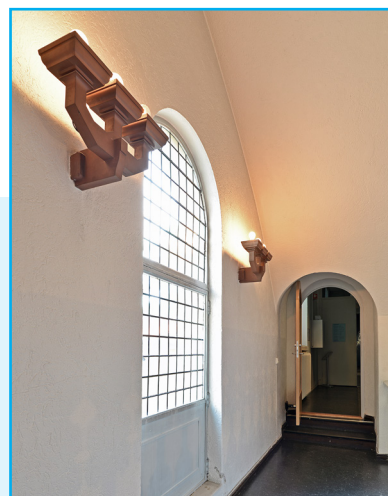
Sone vestibyle 1. etasje med galleri (2. etasje) og gavebutikk, hovedtrapperom U - 4. etasje

Denne bygningen er skreddersydd for sitt formål og påkostet med materialer av høy kvalitet og godt utført håndverk. Disse kvalitetene er spesielt synlige i dører, vinduer og de mange smijernsarbeidene. Hovedtrapperommet med vestibyle, kontorfløyen i første etasje, krypten og tårnfløyen med kirkerommet har spesielt høy verdi. Det finnes en del originale møbler tilhørende kontorfløyen.

Vestibylen består av et hvelv i dobbel høyde med galleri over inngang, som binder 2. etasje av byggets to fløyer sammen. I bakre del av vestibylen, der det i dag er gavebutikk og opprinnelig ble brukt som garderobe, består konstruksjonen av fire krysshvelv i tegl med én midtpilar.

Hovedtrapperommet strekker seg fra underetasje til 4. etasje, og er hovedtransportåren til utstillingene og øvrige rom.

Vestibylen er et høyverdig rom bestående av et hvelv med dobbel høyde. Hvelvet har gavlmotiv i hver ende og et galleri over inngangsdøren som binder sammen bygningens to fløyer i 2. etasje. Bakre del av vestibylen består av fire krysshvelv i tegl med en midtpillar. Hele rommet har høy opplevelsverdi med påkostede detaljer i bygningsdeler som blyglassvindu, kraftig profilert listverk og foringer, marmorering av rekkverk og detaljer samt mønster i skifergulv. Under krysshvelvet, som opprinnelig ble brukt som garderobe, er det i dag gavebutikk. Hovedtrappen ligger som en fortsettelse av vestibylen, strekker seg fra kjeller til 4. etasje og er hovedtransportåren til utstillingene og øvrige rom. En betongtrapp fører fra 4. etasje til magasinrom i 5. Foto: EIA

En betongtrapp fører fra 4. etasje til magasinrom i 5. etasje. Foto: EIA

Trapperom underetasje. Foto: EIA

Trapperom 1. etasje. Foto: EIA

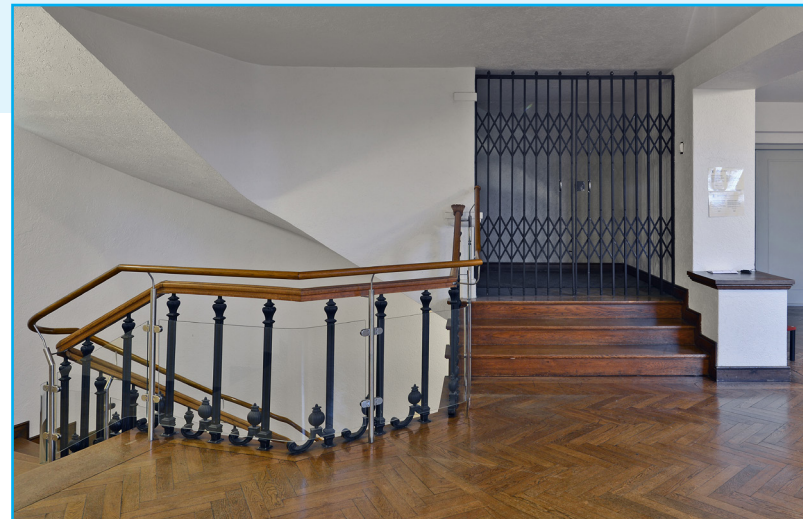
Trapperom 2. etasje. Foto: EIA

Trapperom. Foto: EIA

Trapperom 3. etasje. Foto: EIA

Trapperom 4. etasje. Foto: EIA

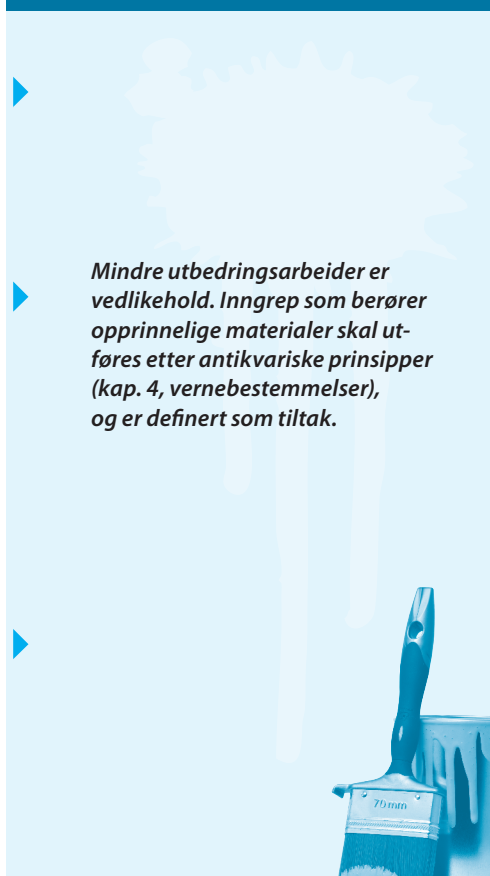
5.5 Kulturminneverdi interiør

Sone hovedtrapperom, vestibyle 1. etasje med galleri (2. etasje) og gavebutikk

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Trapp	<p>Kjeller: Trapp fra kjeller til hovedtrapperom. Trinn i skifer, gelender i eik langs ene veggen.</p> <p>1.-4. etasje: Plasstøpt trapp med trinn i oljet eik, dekorativt smijernsrekkverk, gelender i oljet eik. Trapp med detaljer er gjennomgående i 1.-3. etasje. Trapp i to løp med repos. Trapp ligger langs yttervegg der de to fløyene møtes, og følger konturen til bygget. Nyere glass er satt på innside av rekkverk, trolig for å tilfredsstille dagens krav. Buet glass der trapp svinger. Nyere gelender også montert på rekkverk, i tillegg til eksisterende gelender.</p> <p>5. etasje: Trapp i plasstøpt betong, lister i trinn i messing.</p>	<p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Gulv	<p>1. etasje: Større skiferheller i vestibyle, gavebutikk og trapperom. Dekorative felt i galleri/butikk, med teglfliser lagt i symmetrisk mønster med skifer. Nyere ventilasjonsrist i gulv ved inngangsparti/vindfang.</p> <p>2.-4. etasje: Parkett i eik, fiskebensmønster, original. Enkelte steder slitt etter skiftende utstillinger.</p>	
Vegg	<p>Mur med markpuss. Veggfelt i gavebutikk lappete etter å ha blitt pusset over i nyere tid med grå puss.</p>	

Sone hovedtrapperom, vestibyle 1. etasje med galleri (2. etasje) og gavebutikk (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Himling	Pusset himling. Vestibyle: Pusset krysshvelv i dobbel høyde over vestibyle. Krysshvelv av tegl i gavebutikk, malt, kan ha vært ubehandlet originalt.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Listverk	1.-4. etasje: Breie, profilerte fotlister, barokk i proporsjoner og stil, malt i en lys blåfarge i 1. etasje. Listverk rundt dører i tilsvarende stil, med en imitasjon av sluttstein over noen døråpninger. Lister av oljet eik med perlespor i øvrige etasjer, enkelte steder rester av marmorering – usikkert om dette er gjort i senere tid.	
Vinduer originale	Kjelleretasje/sokkel: Smårutete buede vindu i stål, noen steder med uttrekksvifte bygd inn mellom de tykke srossene. Ett vindu uten srosser i som hører til venterom, i dag delvis blendet med plate. Kan ha vært uten srosser for å tilføre mer dagslys. 1. etasje: Buede 3-rams vindu, smårutete. Plassert i nisjer i gavebutikk i vegg med benk under. Karm i kleberstein. 2. etasje: Krysspostvindu, ramme i stål, srosser i stål og trevirke. Smårutete. Karm i kleberstein. 3.-4. etasje: 2-rams, smårutete, ramme i stål, srosser i stål og trevirke. Karm i kleberstein.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Sone hovedtrapperom, vestibyle 1. etasje med galleri (2. etasje) og gavebutikk (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Inngangsdør vestibyle	Dør mellom vestibyle og vindfang; to-fløyet med fyllingsdør med ett speil (nede) og tre glassfelt i hvert blad. Originalt håndtak av eik og støpejern. Sidefelt med flere marmorerte speil, og markant profilert listverk rundt dør.	
Innvendige dører	<p>Trapperom, originale: Fyllingsdører, blåmalte. Sidefelt i inngang med speil, marmorerte. Tilsvarende dør inn til krypt i kjelleretasje, der speilene i dør også er marmorerte på ene siden. Labankdører ved inngang til utstilling i søndre fløy. Blåmalte. Én dør i 3. etasje har blitt bygd om nylig (2016/2017), og bør tilbakeføres med originale detaljer (hengsler, lås).</p> <p>Vestibyle, originale: Inngangsdør mellom vindfang og vestibyle; to-fløyet med speil nederst og tre glassfelt øverst. Originalt håndtak i støpejern og oljet eik. Dør og sidefelt er malt, speil i sidefelt marmorert. Dekorativt, originalt listverk rundt dør.</p> <p>Trapperom, nye: Flere nye eikedører, to-fløyede med glassfelt, som fører inn til utstillingsrom. Noen tilsvarende blåmalte dører, usikkert hvorvidt disse er originale. To nye to-fløyede dører i stål i 4. etasje, som leder inn til magasin og utstillingsrom.</p> <p>Vestibyle, nye: Nyere skilledør i glass med overfelt i glass.</p>	<p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>

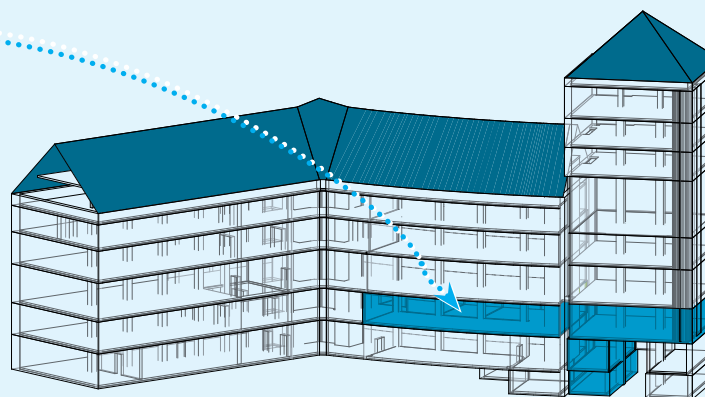
Sone hovedtrapperom, vestibule 1. etasje med galleri (2. etasje) og gavebutikk (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Galleri vestibule, 2. etasje	Imitert baluster i tre, marmorert, til galleri over vestibule. Linoleum i gulv i galleri. Bjelker synlige under galleri, malte.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Detaljer interiør	Nyere lamper i vestibule og 1.-4. etasje. Eldre lamper ved galleri, stilmessig like vegg-lamper i krypt. Eldre brytere langs vegg, særlig i vestibule. Usikker alder. Nisje i tårn 4. etasje, hvor de to fløyene møtes. Markert med tegl rundt nisje – i dag malt over i en moderne, lys grønnfarge.	
Kunst	Oldtidskunst og annen kunst som hører til utstillingene.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Sone kontor 1. etasje (inkludert trapp/
inngang fra Haakon Shetelig's plass)

SÅRBARHET

Etasjen rommer fra museets innvielse i 1927 en rekke kontorer og arbeidsrom i vestfløyen. Disse er i løpet av årene delt opp i en lang rekke mindre kontorer. I dette er også enkelte av de opprinnelige romdannende vegger fjernet. Der det opprinnelig var 6 kontorer er det i dag blitt 13, i tillegg til et felles areal med kjøkken. Kontorfløyen fortsetter inn i tårnets 1. etasje der det er tre større kontor og trapp opp fra personalinngang nederst i tårnet.

Trapp i personalinngang i tårnfot. Foto: EIA

Personalinngang i underetasjen, rom 023. Dør til krypt til venstre. Foto: EIA

Smijersdekorert vindu i gang i underetasje, rom 023. Foto: EIA

Trapp til underetasje i rom 123 i tårn, 1. etasje. Foto: EIA

Korridor, rom 115, sett mot tårnet. Nyere kontor bak lett vegger på høyre side. Foto: EIA

Dør til kontor, rom 121 i tårn, 1. etasje. Foto: EIA

Eldre bord og stoler på kjøkken, rom 110. Foto: EIA

Safe i rom 127. Foto: EIA

Lås safe i rom 127. Foto: EIA

Skap i rom 114. Foto: EIA

Original pult, overmalt i nyere tid, rom 122. Foto: EIA

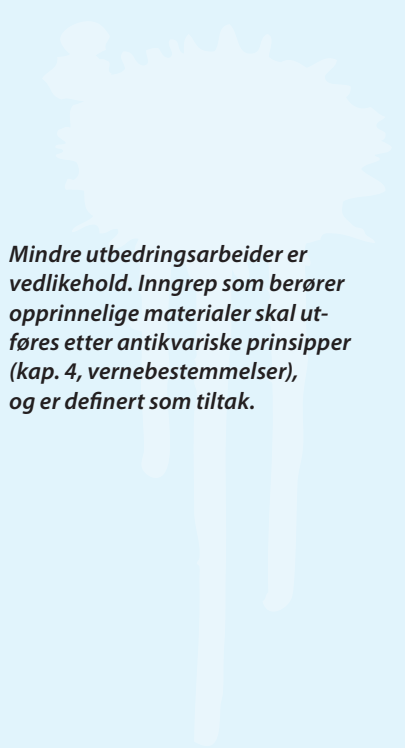

Sone kontor 1. etasje (inkludert trapp/inngang fra Håkon Shetelig's plass)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Linoleum i vestre fløy, parkett i eik med fiskebensmønster i gang som hører til tårnet. Skifer i inngangsparti fra Haakon Shetelig's plass, med fliser av tegl lagt inn mellom skifer.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegg	Original yttervegg, pusset. Innvendige skillevegger, moderne, i varierende utførelse.	
Vinduer	Originale vindu langs fasade. Nyere varevindu av forskjellig utførelse, og er trolig satt inn ved forskjellige anledninger. Vindu i venterom står på gløtt, med åpningen platet igjen for å gi plass til vifte.	
Innvendige dører	Originale fyllingsdører inn til opprinnelige kontor (mot sør), nyere dører til mindre kontor (mot nord). Mindre opprinnelige dører inn til skap. Originale dører er fyllingsdører med to speil, og svak buet topp, noen felt/speil marmorert og det kan antas dette er det originale malingslaget. Tilsvarende dører med full bue er trolig fra nyere tid, satt inn sammen med skillevegger.	
Himling	Opprinnelige kontor har himling av pussede hvelv, som noen steder kan ha vært bygget om.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Sone kontor 1. etasje (inkludert trapp/inngang fra Håkon Shetelig's Plass) (forts.)

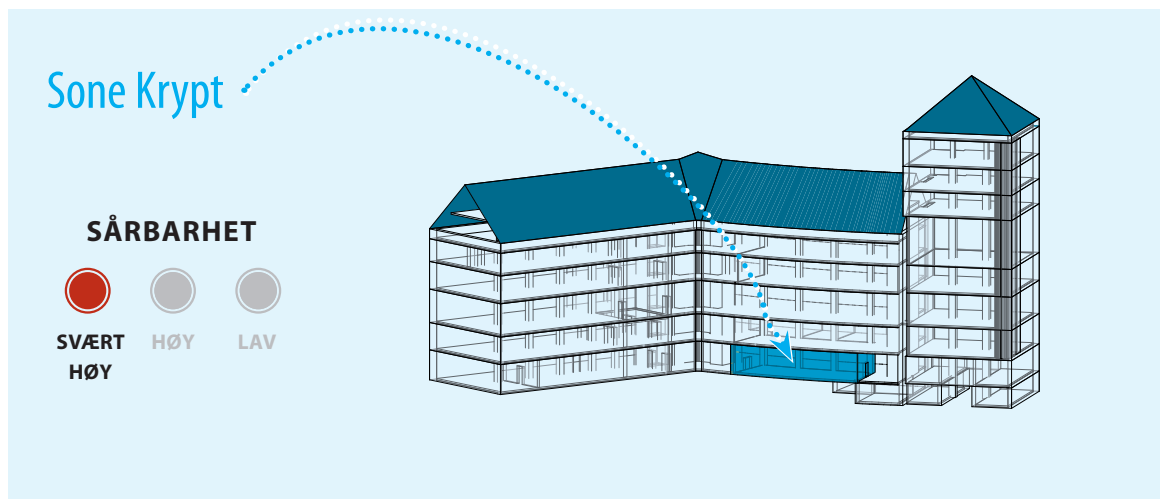
BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Detaljer vegg	I kontor ved trapp har åpning i vegg blitt endret, og eldre åpninger blendet. Nyere puss enkelte steder (ikke markpuss).	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Innervegger, nye	Nye innervegger ved dannelse av kontorer mot nord, der det tidligere var åpent. Nytt kjøkken. Originale kontor har blitt seksjonert, de fleste fra ett rom til to rom.	
Kjøkken	Nyere kjøkken.	
Løst inventar, historisk	Originale pulter og stoler i enkelte kontor. Pulter har blitt malt i forskjellige farger i nyere tid. Eldre bord og stoler ved kjøkken. Overmalt, også i nyere farger. Flere eldre og opprinnelige innebygde skap i kontor.	
Trapp	Trapp fra inngang mot Nygårdshøyden og inn til venterom og resepsjon. Trinn i skifer.	
Bankhvelv	Eldre bankhvelv satt inn i vestre del, tårn, ved heis og vindeltrapp.	
Heis	Heis går fra 2. til 8. etasje. Heis inngår i de originale planene til Reimers, men alder til nåværende heis er usikker.	

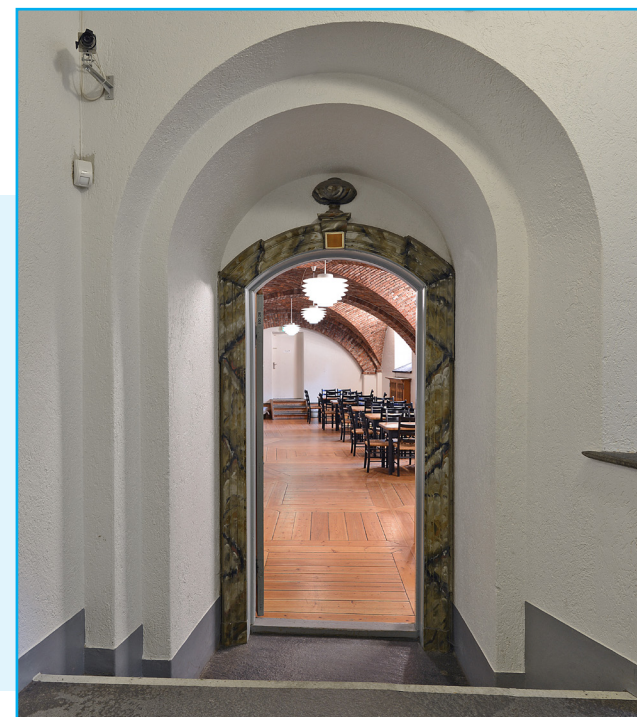
Sone kontor 1. etasje (inkludert trapp/inngang fra Håkon Sheteligs plass) (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Endringer i interiør	<p>Resepsjon med vegger satt inn i nyere tid.</p> <p>Originale kontorer som er bygget om: kontor i tårn fra ett til to rom, kontor og auditorium (i dag utstillingslokale) gjort om til enkle kontor.</p> <p>Generelt sett har det skjedd en fortetting av romstrukturen ettersom det har blitt et økt behov for flere arbeidsplasser i lokalene, dette har ført til flere skillevegger og til dels ombygging av eksisterende interiør.</p>	<p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>

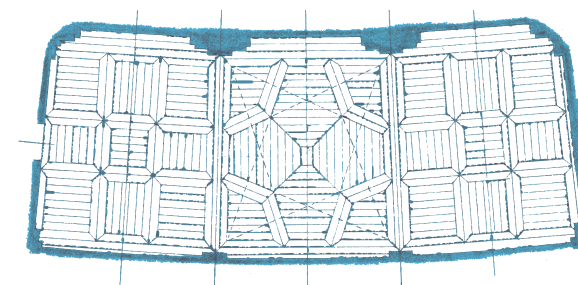
5.5 Kulturminneverdi interiør

Krypten var opprinnelig utstillingsareal for oldtidssaker. I dag blir rommet benyttet som møterom ved muséet. Det består av en serie med krysshvelv i ubehandlet tegl som imiterer middelalderske kjellerhvelv, og gir rommet en tyngde i den romlige opplevelsen.

Inngang til Krypten fra rom 001. Foto: EIA

Tegning over: Utsnitt fra plan av furugulv i krypten – med to mønster – av arkitekt Egill Reimers. Arkivet etter Bygningsjefen i Bergen

Krypten, rom 016, har fine teglsteinhvelv og et tredelt furugulv lagt i to forskjellige mønster. Foto: EIA

Arkitekt Reimers solide materialbruk kommer tydelig til syne i dette rommet.

Dør frå krypt til rom 001. Foto: EIA

Sone Krypt

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Behandlet furu. Breie bord lagt i rutemønster med midterste felt mer dekorativt.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegg	Pusset, malt tegl/yttervegg.	
Vinduer originale	Små, buede vindu, nyromanske i stil, smårutete med sprosser i stål. Enkelte ruter skiftet ut med ventilasjonsvifte. Karm av liggende teglfliser, som skrår fra vindu til nederste kant av åpning.	
Detaljer interiør	Originale lamper langs vegg, i tilsvarende stil som skap til radiatorer. Nyere lamper fra midtpunkt av krysshvelv.	
Innvendige dører	Slett fyllingsdør, moderne, som fører inn til ekspedisjon (i dag venterom). I konstruksjonstegninger fra 1921 er denne døren ikke med, og kan ha vært et nyere inngrep. Original dør inn til trapperom. Buet topp med speil nederst og vindu med sprosser i øverste speil. Marmorert på side mot trapperom, kun malt på side mot krypt. Markant profilert listverk, delvis ubehandlet med strekdekor på side mot krypt.	
Himling	Tre rektangulære (ikke kvadratiske) krysshvelv i ubehandlet tegl, svakt buet i konstruksjon, lik en ellipse.	
Detaljer utsmykning	Eldre radiatorer under vindu, bygd inn i dekorative skap med lufting gjennom dører (dørblad bestående av tykt profilert rekkverk i furu i blad). Originale vegghengte lamper.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Sone Tårnfløy (tårn med spindeltrapp, 2.-8. etasje)

SÅRBARHET

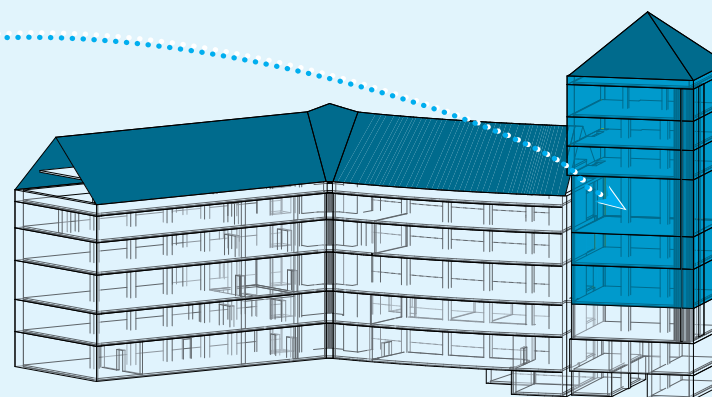
SVÆRT
HØY

HØY

LAV

Tårnfløyen består av 8 etasjer. Tårnets kjeller og førsteetasje er omtalt i kapittel sone kontor 1. etasje. Spindeltrappen begynner i 1. etasje. Tårnets 2. etasje benyttes til muséets kirkesamling. 3. og 4. etasje er også utstillingsrom. Dette var opprinnelig et rom med dobbel høyde under krysshvelving. På 1960-tallet ble dette rommet delt med dekke mellom 3. og 4. etasje. Fra 5. til og med 8. etasje er tårnet magasinrom. Magasinrommene har beskjedent utformet interiør. I 5. og 6. etasje er det for øvrig innredet to kontor. En trapp nummer to fører fra 5. til 6. etasje og fra 6. til 7. etasje.

Utstillingsrom i 4. etasje med krysshvelv over tregulvet som ble etablert på 1960-tallet. Foto: EIA

Takhvelv over utstillingsrom i tårnets 4. etasje. Foto: EIA

Nisje i vegg, utstillingsrom 4. etasje. Foto: EIA

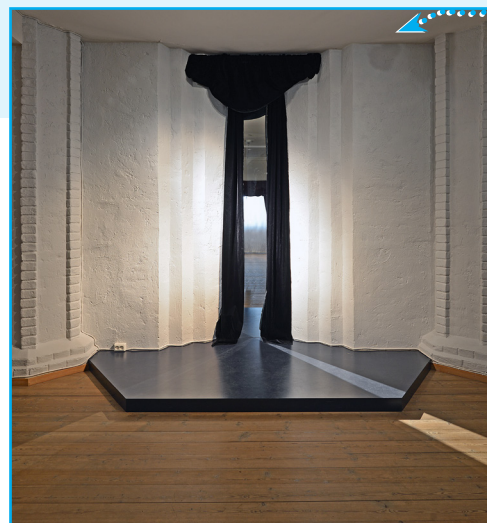
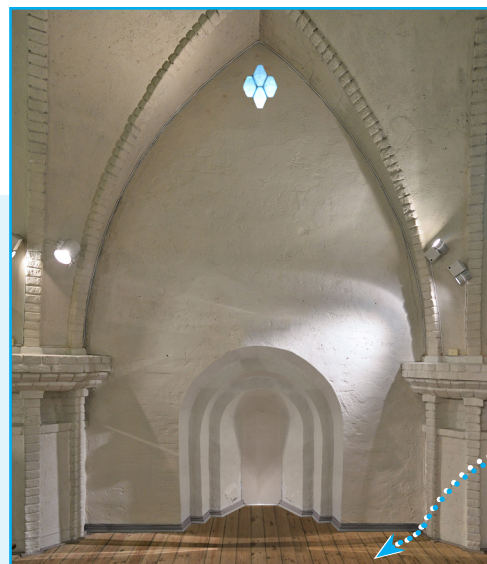

Foto: EIA

Opprinnelig
en etasje

Delt med
tregulv på
1960-tallet

Det høye, utsmykkede utstillingsrommet i 3. etasje ble delt med et tregulv på 1960-tallet og utgjør nå 3. og 4. etasje i tårnet.

Tårnets 3. etasje er utstillingsrom i forlengelsen av by- og bygdesamlingene.

I 4. etasje benyttes tårnrommet til den antropologiske samlingen. Her har tårnrommet ekstra takhøyde med hvelving.

Tårnets spindeltrapp i betong har dekorerte trinn og vinduer formet som skyteskår. Foto: EIA

Foto: EIA

Dette tårnrommet i 7. etasje har to vinduer og dør ut til balkong på alle fire sidene. Foto: EIA

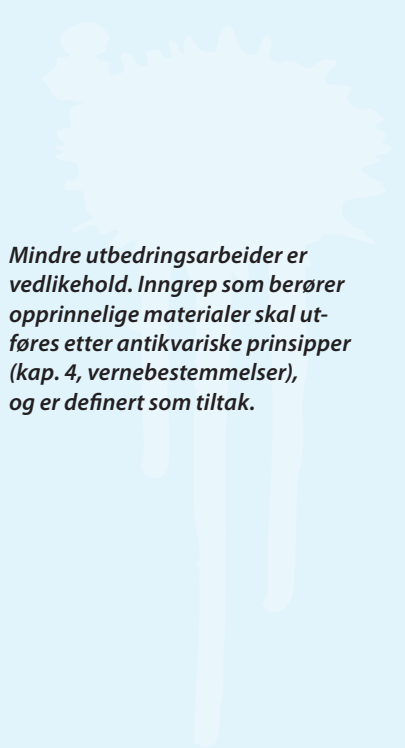
Dørene og balkongene i rom 701 er de originale. Foto: EIA

En smal trapp fører fra 7. etasje ned til 6. etasje. Foto: EIA

5.5 Kulturminneverdi interiør

Sone Tårnfløy (tårn med spindeltrapp, 2.-8. etasje)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv 2.-4. etasje	<p>2. etasje; sort linoleum.</p> <p>3. etasje; bord av furu, indre rom (magasin) gulv av nyere skifer.</p> <p>4. etasje; tregulv, furu på trebjelkelag.</p>	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegg 2.-4. etasje	Pusset, hvitmalt. Noen felt malt som del av utstilling.	
Vinduer 2. etasje	To-fags vindu med rammer og sprosser i stål. Noen rammer har uttrekksvifte satt inn i glass.	
Vinduer 3.-4. etasje	<p>Ett skyteskårsliknende/gotisk vindu med buet topp plassert i nisje i vegg som strekker seg fra 3. til 4. etasje. Brutt av moderne dekke som skiller 3. etasje fra 4. etasje. Foran vindu er det satt inn et tilsynelatende moderne varevindu med falske sprosser i diagonalt mønster.</p> <p>Skyteskårsliknende vindu i 3. etasje mot sør, dekt til med varevindu i nyere tid, med falske sprosser i diagonalt mønster.</p> <p>Smårutete vindu i 3. etasje mot nord med full bue, lik den type vindu man finner i 1. etasje.</p>	
Dører originale	Fyllingsdør med to speil inn til spindeltrapp, bygget om.	
Dører nye	Moderne slette dører, hvitmalt.	

Sone Tårnfløy (med spindeltrapp, 2.-8. etasje) (forts.)

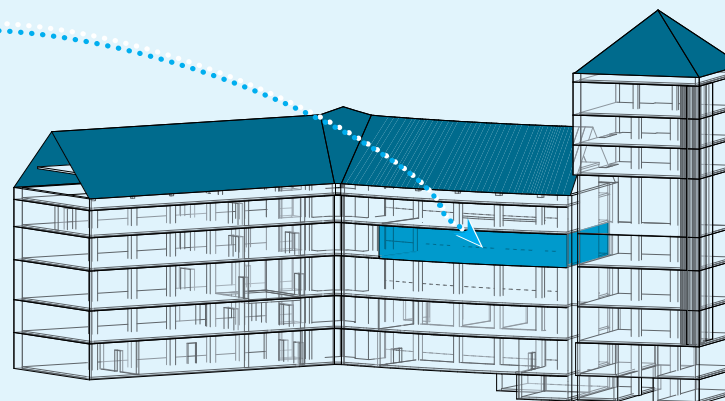
BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Himling 2. etasje	Pusset himling. Dragere av betong, pusset/malt.	▶
Himling og søyler, 3.-4. etasje	Gostisk krysshvelv i øverste del med spissbuer i skjoldbuer. Hvelvet er utført i tegl, som er pusset og malt, og det er antatt at hvelvet ikke er bærende for dekket ovenfor. Midtpilar til krysshvelv og hvelvsøyler/pilaster langs vegger utført i tegl, trolig inspirert av gotiske krabbesøyler, med tegl som er eksponert fra søyle til ribber. Base til søyler begynner i 3. etasje, med tilhørende søylebase i tegl, og skjærer gjennom dekket til 4. etasje opp til søylekapitel, og fremstår arkitektonisk oppstykket med dagens situasjon. Imitasjon av firpass i øvre del av buet vegg, under skjoldbue; fire diamantformede glassbyggesteiner (materiale antatt ved befarng).	▶ <i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i>
Spindeltrapp, tilhørende interiør	Trapp i plasstøpt betong, messinglist på trinn, slitt noen plasser. Rekkverk på repos, 8. etasje. Enkle spiler i stål, med slett gelender. Trinn bues av inn mot spindel. Pusset vegg. Repos i plasstøpt betong. Skyteskårslignende åpninger med dekorativt smijern enkelte steder i yttervegg. I nisje til åpningen er det benyttet moderne plater som er holdt på plass med fugemasse. Innvendige fyllingsdører, originale.	▶
Annet	Eldre radiatorer under vindu. Eldre brytere, usikker alder.	▶
Kunst	Diverse utstillinger.	▶

5.5 Kulturminneverdi interiør

Utstillingsrom by- og bygdesamlingene 3. etasje

SÅRBARHET

By- og bygdesamlingene er plassert i 3. etasje i vestre fløy, og ligger noen trinn hevet over øvrige rom på samme etasje. Utstillingene er bygget på det som var tenkt av Egill Reimers som et midlertidig dekke bestående av det som er antatt til å være bjelker av trevirke.

Trapp fra tårnet inn til by- og bygdesamlingen i 3. etasje. Her er gulvet en hevet trekonstruksjon. Foto: EIA

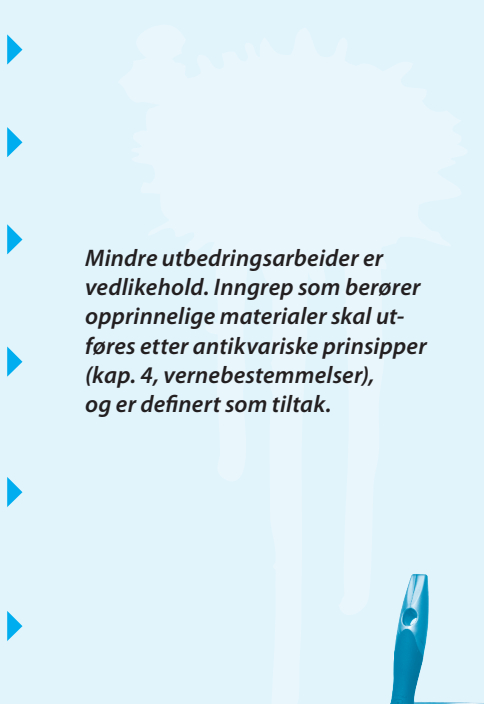

Trapp fra hovedtrapperommet inn til by- og bygdesamlingen i 3. etasje. Foto: EIA

Et typisk rom i utstillingen til by- og bygdesamlingen. Foto: EIA

Utstillingsrom by- og bygdesamlingene 3. etasje

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Tregulv, furu, på antatt dekke med bjelkelag av tre.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegger	Pusset, malt. Nye utstillingsvegger.	
Vinduer	To-rams vindu med ramme i stål og sprosser i stål/trevirke.	
Innvendige dører	Enkle fyllingsdører med to speil, malte. Noen har ombygd låskasse da de er rømningsdører. En del døråpninger har ikke tilhørende dører.	
Himling	Pusset og malt himling.	
Kunst	Utstilling til by- og bygdesamlingene. Noe tilsynelatende eldre interiør i form av monter og dørblad som en del av utstillingene.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Kulturminneverdi andre soner

SÅRBARHET

Trapp opp til korridor i underetasje. Foto: EIA

Korridor i underetasje. Foto: EIA

Forvaltningsplanen omtaler utvalgte, spesielt verdifulle soner i museumsbygningen. Hele interiøret er fredet og det finnes spesiell kulturminneverdi også utenfor de omtalte sonene.

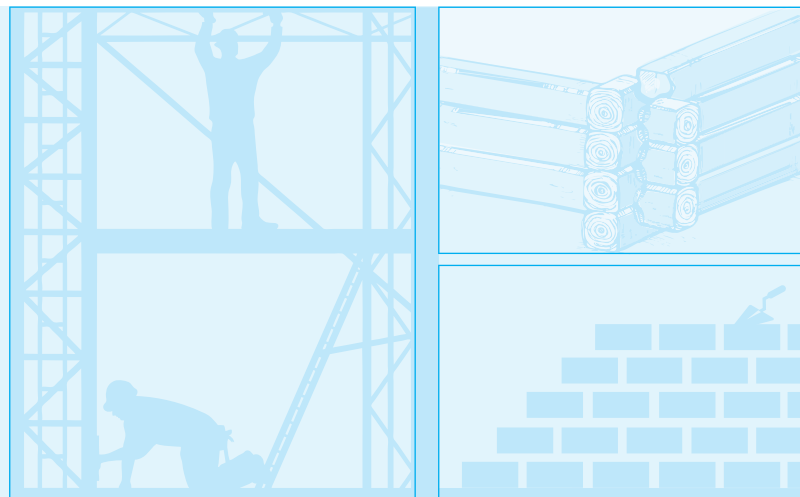

Originalt toalettrom i underetasje, rom U08. Foto: EIA

5.5 Kulturminneverdi interiør

Generelle konstruksjoner

SÅRBARHET

De to museumsfløyene med tårnrom er plassert på en støpt sokkel som følger kurvaturen til Møllenprisbakken, med en omtrentlig vinkel mellom de to fløyene på 135 grader. I enden av sørfløyen, helt mot vest, er det konstruert et tårnrom der bæringen består av seks krysshvelv med det som trolig er en drager i betong som går langs museumsfløyen. Dekkene til de to fløyene består av armert betong i form av søyler og dragere, som hviler på bærende murverk i yttervegg. Konstruksjon av tak består av sperrer i tre, originale, som hviler direkte på mur.

Loft, rom 501, med synlig takkonstruksjon. Foto: EIA

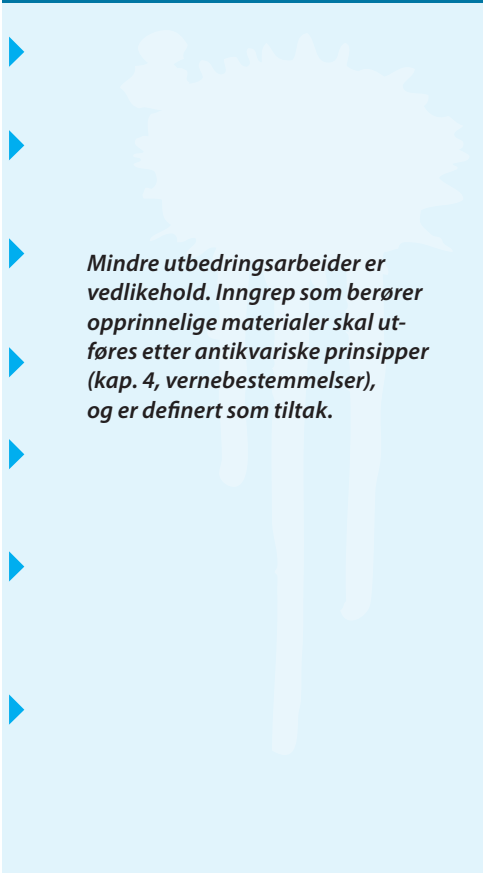
Rom 801. På loftet i tårnet står trekassene som samlingene ble pakket ned i under krigen. Kassene ble sendt til midlertidig lager i gruvene på Kongsberg for å unngå krigsskade. Foto: EIA

Rom 801. Tårnets tak holdes oppe av trekonstruksjoner. Foto: EIA

5.5 Kulturminneverdi interiør

Konstruksjon

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Sokkel	Plassøpt sokkel i betong på fjell.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Yttervegg konstruksjon	Antatt hulmur i tegl, puss utvendig.	
Yttervegg detaljer	Vindu- og dørdetaljer i kleberstein. Vindusdetaljer i smijern.	
Yttervegg utvendig overflate	Pusset, gulmalt. Noen steder markpuss.	
Gesims	Enkel profilert gesims, pusset tegl.	
Yttervegg innvendige overflater	Pusset mur, original markpuss og moderne puss der det har vært ombygginger og mindre endringer.	
Vinduer originale	Stort sett originale, rammer i stål med sprosser i stål og trevirke. En del vindu har fått forskjellige varevindu montert på innsiden. Noen vindu har originale, rikt dekorerte smijernsgitter montert på utsiden.	

Konstruksjon (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Dekker	Bæresystem i armert betong i form av søyler og dragere i kombinasjon av bærende murverk i yttervegger. I deler av etasjeskiller mellom 2. og 3. etg er trebjelkelag lagt opp på ståldrager. Samme konstruksjon antas være brukt for ny etasjeskiller i tårnets kirkerom som ble bygget på 1960-tallet.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Tak	Sperrer og generell konstruksjon i trevirke, med papp og sortglasert takstein. Sperrer hviler direkte på mur, og er muret/slemmet inn. Enkelte steder fukt, særlig i ark i østre fløy. Saltak over de to fløyene, pyramidetak over tårnrom.	

Originale bygningsdeler/deler av primærkonstruksjon har svært høy antikvarisk verdi.

5.6 Beskrivelse utomhus

Originaltegning: Detaljer trappeløp og plass med fontene (ikke datert). Sirkulært bed er plassert sentralaksen mellom de to adkomstvegene. Beleggsplan i stor grad gjennomført.

Historisk museum troner som en borg oppå en liten høyde lengst sørvest i området Fastings Minde. Øst og nord for bygningens to fløyer ligger et hageanlegg som også er tegnet av arkitekt Egill Reimers. Hovedinngangen ligger tilbaketrukket inne på flaten med en bratt skrent ned mot Haakon Shetelig plass. Høydeforskjellen mellom plassen utenfor hovedinngangen og gatenivået er fire meter. Mot øst ligger en markant haug som skiller dette uteområdet fra de øvrige delene av parkanlegget «Muséhagen».

Som et resultat av byggeprosjektets reduserte omfang, ble også Reimers opprinnelige plan for hageanlegget redusert og endret, men hans hovedtema ble beholdt i de ulike prosjektutkastene.

Det monumentale trappeanlegget og hovedadkomsten er så å si uforandret i de ulike utkastene. Det samme gjelder det sirkulære bedet, selv om dette endrer størrelse og plassering underveis i planprosessen og frem til realisering.

Kilde: Norconsults rapport «Haakon Sheteligs plass 10 – universell utforming for UiB, 2013»

5.6 Beskrivelse utomhus

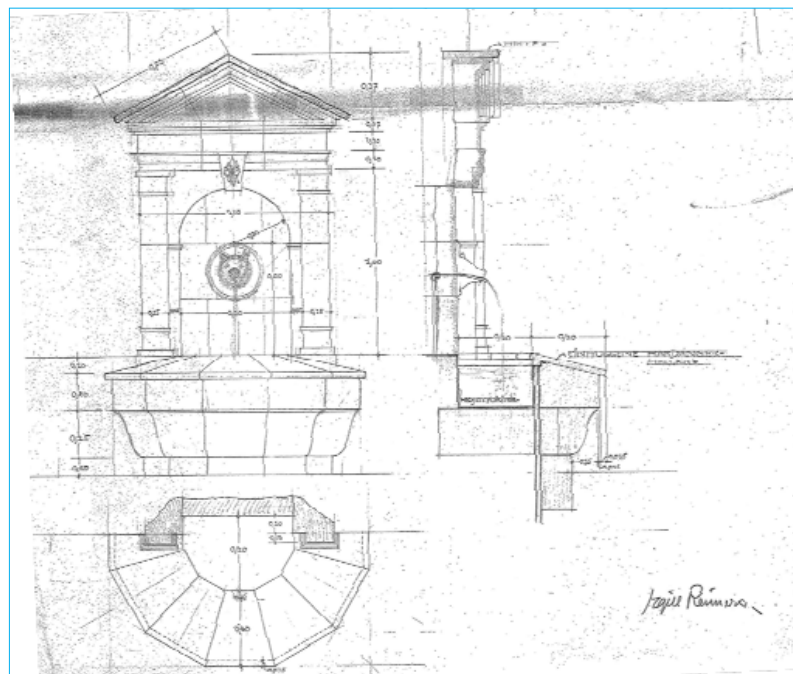
Foto av Billy Wilson er en svært interessant dokumentasjon på hvordan parkanlegget utenfor de kulturhistoriske samlinger fremsto som nyanlagt. Aksen mot Johanneskirken vises tydelig, og de vertikale elementene kommer til sin rett. Bautaen oppe på haugen troner med en lav beplantning i front, lyktestolpen er godt synlig og det hele rammes inn av løvtrær i bakgrunnen. Firkant heller av skifer ligger både i sirkelen og midt i gangstien opp til hovedinngangen. Det sirkulære bedet understrekes av en ytre beplantning med en svært presis utforming. Den innerste sirkelen er bygget opp med en lav, klippet avgrensning ytterst og en ensartet, mer putedannende beplantning innenfor dette. I midten står en planteurne på søyle. Urnen har store likhetstrekk med den pokalliknende utsmykningen som pryder søylene til hovedtrappen nede på gateplan.

Vegetasjonsbruken er stram og enkel. Begge ytteravgrensningen kan ha bestått av alperips klippet i svært lav høyde. Planteurnen i midten ville tradisjonelt inneholdt mer eksotiske planter, Agapanthus og Agave er eksempel på vekster som ble brukt slike steder. I bakgrunnen ser skråningen ut til å være bygget opp som et steinhagebed med noe innslag av større stauder, evt rhododendron. På motsatt side av gangstien ligger et bredt anlagt, frodig stauved med lavere planter i front og høyere planteslag i bakgrunnen.

Ideen med forskjønnert natur var svært populær i den tiden parkanlegget ble anlagt, hvor Ingolf Eide (1874-1938) anleggsgartner i Bergen fra 1898, sto frem som den viktigste, lokale bidragsyteren.

Plassen nedenfor hovedtrappen later til å ha ligget stort sett uforandret siden anleggelsen. Tegning viser en materialbruk og et leggemønster for skifer som er omtrent identisk med hva vi finner her i dag.

Unntaket er fontenen der en tidlig detaljtegning viser en tempelinspirert utførelse med et dyrehode i midten. Motivet er forenklet på en snitttegning fra 1924 og det er dette utkastet som likner mest på det elementet som har kommet til utførelse.

Originaltegning: Detalj fontene (ikke datert).

Billy Wilson utenfor Historisk Museum med Johanneskirken i bakgrunnen, 1932. Foto: Truls Wiel Wilson, Universitetsbiblioteket i Bergen

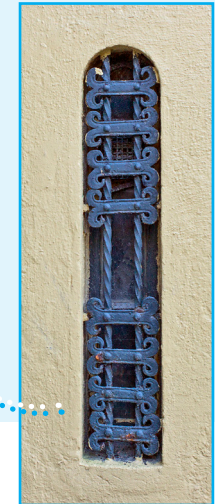
5.6 Beskrivelse utomhus

TRAPPELØP OG FONTENEPLASS

Mye av de opprinnelige kvalitetene i anlegget er bevart slik det ble planlagt og bygget på 20-tallet. Den nedre plassen ved fontenen samt trappeløpet opp i parken er nesten identisk med originale plantegninger og historiske foto.

Hovedinngangen til Historisk museum begynner nede på Haakon Sheteligs plass, med port og trapp opp til inngangsdøren. Foto: EIA

*Utsnitt
detalj*

Fontenen og den lille plassen ved tårnfoten er en del av det utsmykkede utomhusanlegget ved Historisk museum. Foto: EIA

Foto: Universitetsbiblioteket i Bergen

PARKANLEGG OG VEGETASJON

Det har skjedd store forandringer med parkanlegget siden det ble etablert i 1925. Det lavmælte, presise uttrykket hvor det sirkulære bedet dannet hovedmotivet er borte. Sirkelen er redusert i omfang i og med at den ytterste beplantningen er fjernet. I tillegg fremstår bedet som noe uryddig. Planteurnen midt i bedet er fjernet, bare fundamentet står igjen. Skiferen midt i gangvegen mellom sirkelbedet og hovedinngangen er også fjernet på et tidspunkt. I dag er de store trærne og den høyvokste rhododendronbeplantningen som dominerer i bakgrunnen. Tårnet på Johanneskirken, som tidligere utgjorde fondmotivet i akse, er ikke lengre synlig. Det samme gjelder bautaen. Den er helt skjult inne i vegetasjonen og er verken synlig på kort eller lang avstand.

På Haakon Shetligs plass, ved trappen opp til museumsbygningen, står lindetrær fra den gamle Fastings allé, plantet i 1790-årene. Alléen gikk over Sydneshaugen og ned Møhlenprisbakken. Arkitekt Reimers tok hensyn til den gamle ferdsleveien som han la i tunnel gjennom tårnfoten på Historisk museum. Foto: EIA

Park med magasinbygg fra 1959. Foto: EIA

Utomhusområde med sirkelbedd. Foto: Norconsult

Port inn til Muséhagen og gangvei opp til parkområde foran Historisk museum. Foto: Norconsult

Beskrivelse utomhus

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Trapper	Utvendig trapp til inngangsparti i betong med trinn av skifer. Følger landskapet ned til Haakon Shetelig's plass med tilsvarende materialitet. Nyere rampe satt inn, som skjærer inn i eksisterende trapp og stier.	 <p>▶</p> <p>▶</p> <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Utsmykning detaljer	Liten vannsprut/grotesk ved Haakon Shetelig's plass, plassert i egen nisje markert med naturstein rundt.	

6 SKJEMA: VØL OG VERN

Vernerapport for enkle tiltak i bygg. Skjema vøl og vern. UIB			
Dato:			
Formål med tiltaket:			
Byggnavn:	Etg.:	Romnr.:	
Adresse:	Objektnr. i LVP:	Kompleks:	
Bakgrunn for tiltak:			
Tegning		Tegning	
Bilde		Bilde	
Bilde		Bilde	

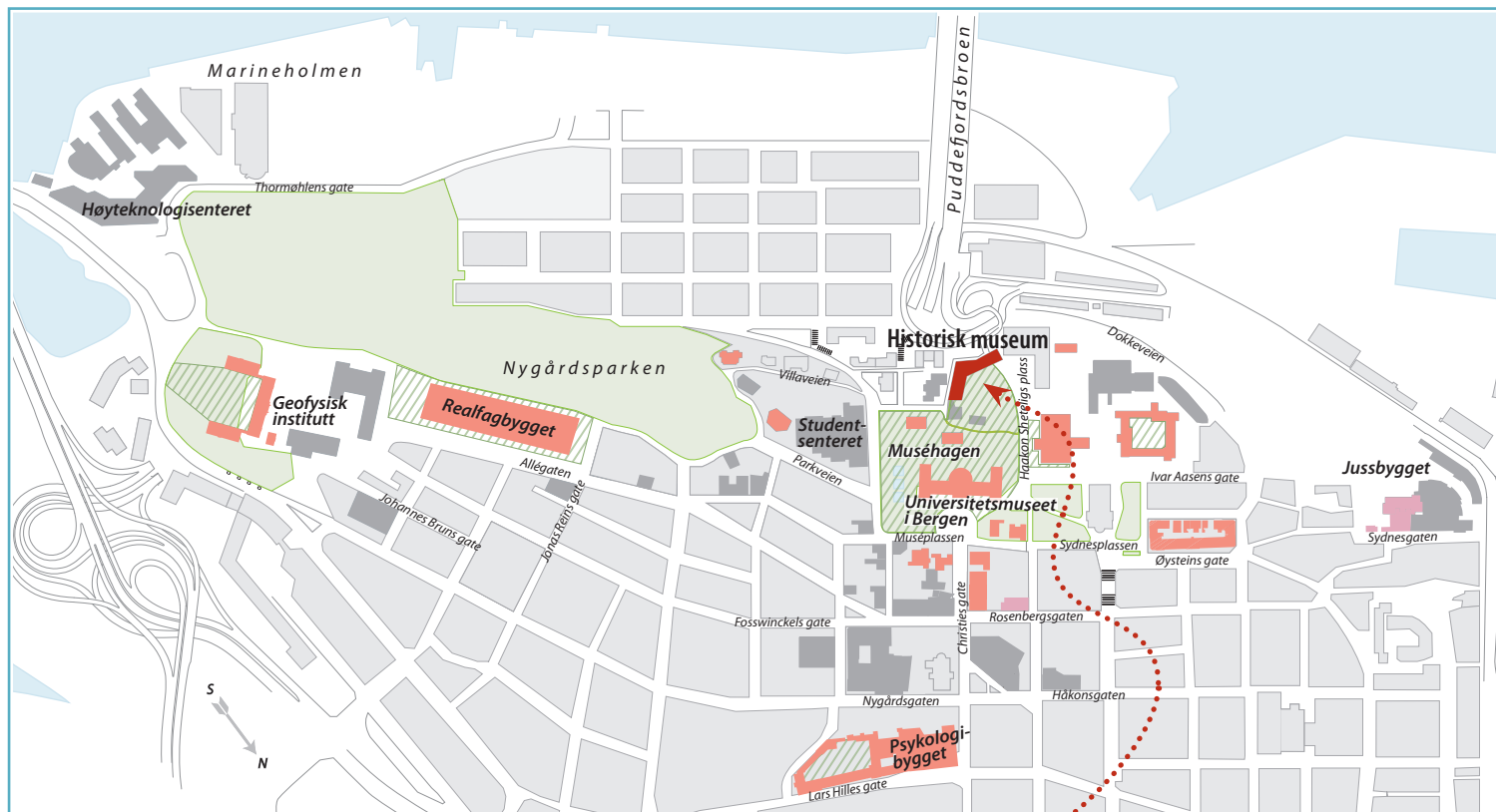
Side 1

Vernerapport for enkle tiltak i bygg. Skjema vøl og vern. UIB
Vernehensyn:
Eksisterende forhold:
Planlagt løsning med fokus på endring:
Antikvarisk vurdering (fylles ut av kulturminneansvarlig):

Side 2

← Dette er skjemaet du bruker ved tiltak og endring. Se kap. 4.3: Hvem gjør hva.

7 KART

- = Historisk museum
- = Fredet UiB bygg
- = Verneklasse 2 UiB bygg
- = Fredet UiB hage
- = Andre UiB bygg

 Historisk museum – Haakon Shetelig's plass 10

8 KILDER

- Forland, Astrid og Haaland Anders (1996): *Universitetet i Bergens historie*, bind I
- Gjesdal, Carl O. Gram (1982): *Byuniversitetet på berget. Flanerende ferd fra Florida til Dragefjellet*
- Norconsult for UiB (2013): *Haakon Sheteligs plass 10 – universell utforming*
- Nordhagen, Per Jonas – Om Universitetet
- Riksantikvarens NB!: *Nasjonale Kulturhistoriske bymiljøer. Byer med delområder. Byen Bergen*. Oslo, 2012
- Shetelig Hovland, Kari (1995): *Haakon Shetelig – Arkeologen og mennesket*

Komplett byggesaksmappe fra Bergen byarkiv

LVP, Forskrift om fredning av Statens kulturhistoriske eiendommer, kapittel 9, Fredede eiendommer i landsverneplan for Kunnskapsdepartementet. Vedlegg 16

LINK TIL LYDIA, BYGG OG DRIFTSINFORMASJON MED TEGNINGER OG FOTO:

[\\skuld.UiB.no/Prog/Lydia/Lydia/UiB/DOKUMENT/100 Struktur maler/Mappestruktur og forside/Forside/308/Bygg og driftsinformasjon.htm](https://skuld.UiB.no/Prog/Lydia/Lydia/UiB/DOKUMENT/100%20Struktur%20maler/Mappestruktur%20og%20forside/Forside/308/Bygg%20og%20driftsinformasjon.htm)

UTGIVER UNIVERSITETET i BERGEN ved Eiendomsavdelingen (EIA)
TEKST / FAKTA Eva Røyrane EIA UiB / Åse Tveitnes EIA UiB / Ketil Rage b+b arkitekter
REDAKTØR Åse Tveitnes EIA UiB
WEBANSVARLIG Svein Bjarne Langvad EIA UiB
GRAFISK DESIGN UiB / Bente Ljones STAUT DESIGN
FOTO / ELEMENT UiB / Thomas Vindal Christensen EIA UiB / arkiv / Colourbox
TRYKK BODONI Miljømerket trykksak 2041 0699
BERGEN 2018

ISBN

978-82-93674-03-0 Historisk museum – Haakon Sheteligs plass 10 Bygg 10237 / Kompleks 3371 Forvaltningsplan UiB 2018 (digital)

